BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

YIL: 15 AĞUSTOS 1988 SAYI: 322

Mahalli Seçimler, Özal, SHP ve Sol

Özal gerçekten eşi menendi görülmedik bir politikacı. Gayet tabii kelimenin olumsuz anlamında. Burjuva politikacısı, ama burjuvazinin, diyelim yerleşik, evrensel normları ve nosyonları ile Özal'ın politikasını ne bağdaştırmak mümkün, ne de izah etmek. Hiçbir kural tanımıyor ve fütursuzca bildiğini okuyor. Toplumda yer etmiş hümaniter, ahlakî, kültürel değerler, hatta yazılı hukuk, bunların hepsi ona vız geliyor. Özal'ı yönlendiren tek düstur, daha doğru bir deyişle Özal'ın reflekslerini harekete geçiren tek saik "**malı götürmek**"! Özal'ın politikasına damgasını vuran, münhasıran bu olgu.

"Malı götürmek" sırf Özal'a has bir refleks değil aslında. Özal bu refleksiyle sonradan görme, vurguncu ve arsız Türk burjuvazisinin ayırdedici bir özelliğini şahsında temsil ediyor. Ancak bu özelliği öylesine çıplak ve hayasızca temsil ediyor ki, kimi tekelci çevreler Özal'ın politikasından hoşnutsuzluklarını sık sık dile getirmek zorunda kalıyorlar. Çünkü, ne de olsa burjuvazi bir kesimiyle diyelim nispeten kıdemli patronları ve onların çevreleriyle, artık oturmuş, Avrupaî bir sınıf olmanın hasretini çekiyor.

Mahalli seçimlerin öne alınmasında da Özal'ın gözettiği tek husus yine "malı götürmek". Denecek ki, "ne de olsa burjuva siyasetçisi, politikasını kendisi için en avantajlı şartları kollayacak şekilde belirlemesinde yadırganacak bir yan yok". Bu yargı bir yanıyla doğru, bir yanıyla da değil. Değil, çünkü seçimler egemen güçler açısından politik hayatın tepe noktalarından birisi, hatta en önemlisidir. Onun için de seçimlerin periyodu anayasal olarak belirlenir. Yerleşik burjuva toplumlarında bu periyodlara zaruret olmadıkça kesinlikle riayet edilir. Çünkü, "iş çevreleri"nin de iyi kötü bir planları, programları vardır. Bu plan ve programlar da politikadan, hükümette kimin, belediyelerde kimlerin olduğundan ve olacağından bağımsız değillerdir. Onun için de, "hükümet kurulamıyor", "belediyeler işlemez hale geliyor" vb. zaruri sebepler olmadığı sürece seçimleri erkene almak —ya da geciktirmek— yoluna gidildiğine kural olarak rastlanmaz.

Kaldı ki, mahalli seçimlerin erkene alınmasında Türkiye kapitalizminin bunalımı ve bunun politik hayata yansıması da rol oynamış değildir. Bir başka deyişle, mahalli seçimler bu yılın sonbaharında değil de gelecek yılın ilkbaharında, yani önceden belirlenen zamanında yapılsa Türkiye'de yer yerinden oynamayacaktır.

Türkiye'de yer yerinden oynamayacaktır ama, mahalli seçimler 1989 ilkbaharında yapıldığı taktirde Özal'ın yerinden oynayacağı kesindir. İşte herkesin de bildiği gibi seçimlerin öne alınmasının tek nedeni budur; Özal'ın "malı götürmek" telaşıdır.

Öyleyse, SHP'nin seçimlerin erkene alınmasına karşı çıkması doğru mu?

Hayır, doğru değil. SHP'nin bu kararı düpedüz **basiretsizliktir**. Evet SHP, Özal'ın seçimlerin erkene alışındaki keyfiliğe karşı çıkmalı, bu kararın tamamiyle "malı götürmek" üçkâğıtçılığından kaynaklandığının altını çizmeli, zaten iyi kötü herkesin farkında olduğu bu olgunun **ahlakî nakısa** karakterini devamlı teşhir ve propaganda etmeliydi. Ancak, bunun yanısıra, "hodri meydan" diyerek Özal'ın üstüne gitmeliydi. Çünkü hem demokrasi mücadelesi böylesini gerektiriyor, hem de erken seçime karşı çıkmak SHP'nin çıkarlarıyla bağdaşmıyor.

ANAP her üç seçmenden birinin oyuyla iktidarda. Üstelik şu andaki oy desteğinin daha da azaldığı kesin. Anketlerin güvenilirlik derecesi zayıf olsa bile sokaktaki insanın homurtusu bu gerçeği ortaya koyuyor. Özal hükümetinin geçen yılki seçimlerden sonra uygulamayı sürdürdüğü, yoksulu daha da yoksullaştırma politikası, en veciz yankısını halk arasında bir hayli yaygınlaşan "Özal kaçacak" şayialarında ifadesini buluyor. Bu şartlarda, Türkiye'nin genelinde bir kıstas sayılacak olan, **il genel meclisi seçimlerinde** ANAP'ın son seçimlerde elde ettiği % 36 oy oranını tutturması imkânsız. 1983'ten beri süregelen, Özal'ın seçmen desteğini devamlı yitirmesi eğiliminin, bu mahalli seçimlerde de süreceği kesin. Dolayısıyla bu seçimler, neresinden bakılırsa bakılsın Özal'ın kayıp hanesine yazılacak.

Öte yandan halkın büyük çoğunluğu Özal'dan ve onun ANAP'ından bir an önce kurtulmak istiyor. Çünkü yığınlar, hem 12 Eylül'den bu yana devamlı sefalete itilmekten kurtulmak, hem de en doğal hak ve taleplerini savunmak için seslerini yükseltmek istiyorlar. Bugünkü yoksulluğun ve baskının başlıca sorumlusu olarak da 12 Eylül çorabını Türkiye'nin başına ören askerlerin başından beri işbirlikçisi olan, halen de Evren'in

vesayetinde icraat yapan Özal'ı ve çevresini görüyorlar. Kısacası, Özal'ın gitmesi ne kadar yakınlaşırsa, bu halkımızın ve demokrasi mücadelesinin hayrına olacak. Erken bir seçim bu gidişi daha da ivmelendireceğine göre, mahalli seçimlerin öne alınmasına karşı çıkmak yanlış bir politikadır. İşte tecrübeli politikacı Demirel bu gerçeği gördüğü için —ki görmemek için aşırı miyop olmak gerekir— basiretli davranmasını bildi ve Özal'a meydan okudu. Böylece Özal'ın, "hem halkın bize desteğinin azaldığını iddia ediyorlar, hem de seçimden kaçıyorlar" sakızını devamlı çiğneme fırsatını kendisi açısından boşa çıkarmayı başardı. Oysa SHP bu noktada Özal'ın demagojisi karşısında zor durumda kalabilir.

Seçimlerde **sol**un durumuna gelince...

Bu seçimlerde de sol örgütlü olarak temsil edilemiyor. Bunun başlıca nedeni, sol partilerin yasaklı olması, mevcut rejimin ve onun hukuki mevzuatının, sol nitelikli politikaların seçimlere katılmaları önünde aşılması oldukça güç engeller dikmesi. Ancak bu mazeret giderek inandırıcılığını yitiriyor ve bir çeşit **bahane** haline geliyor. Türkiye'de kimisi göstermelik de olsa, antidemokratik karakter de taşısa, yaklaşık beş yıldır seçimler yapılıyor ve sol hareketimiz bu seçimlerde temsil edilemiyor. Bu olumsuzluğun nedenini solun, devamlı dışsal faktörlere bağlaması kolaycılıktır ve bir noktadan sonra bağışlanır eksiklik ya da kusur olmaktan çıkar. Evet, solun yasal siyaset platformunda örgütlü olarak temsil edilmesi mevcut rejimde kolay olmayabilir, ancak görüyoruz ve yaşıyoruz, yasal bir parti girişimini engelleyen esas faktör bu değil. En azından sadece hukuki mevzuata bağlanamaz partinin henüz oluşturulmamış olması.

Bu yazımızda yasal parti sürecini irdeleyecek değiliz. Ancak ortada sol açısından gerçekten acı bir durum var ki, bir seçim daha geldi ve sol hareket yine bir bakıma elleri böğründe, seyirci rolünde. Üstelik de dünyanın neresinde olursa olsun solcuların çok önem verdikleri ve ciddiye aldıkları bir mahalli seçim var önümüzde.

İl genel meclisi seçimlerinde izlenecek politika —daha önceki seçimlerde olduğu gibi— belli! ANAP'ın oylarını düşürecek, buna mukabil demokrasi güçlerinin desteğini artıracak bir tutum benimsemek. Bu da sosyal demokrat partilere oy verilmesi şeklinde somutlanıyor. Çünkü demokratik hak ve özgürlükleri iyi kötü savunanlar, eylemde gereğini pek yerine getirmeseler bile demokrasiden yana olanlar sadece sosyal demokratlar. Bu noktada Demirel'in soyut demokrasi edebiyatına prim vermekten kaçınmak gerekiyor, çünkü Demirel çalışan yığınları ilgilendiren belli başlı demokratik hak ve özgürlükleri savunmaktan devamlı olarak ve bilerek yan çiziyor.

Sosyal demokratları desteklerken bir ayrım yapılmalı mı? Tek başına demokratik hak ve özgürlükler objektif kıstas alındığından ayrım yapılması doğru olmaz. Bu durumda sosyal demokratların oyları bölünürmüş, bu solu ilgilendirmez. Sosyal demokratların birliğini savunmak bize düşmez. Ayrıca sosyal demokratların oyları bölünse bile demokrasi mücadelesi açısından bu oyların toplamı bir anlam ifade edeceği için bölünmüşlük demokrasi mücadelesini zayıflatıyor argümanı pek inandırıcı olmaz. Kaldı ki bu mahalli seçimdir, bölünmüşlük parlamento bileşimine yansıyacak değildir. Ancak yine de bir noktayı kısaca hatırlatmakta yarar var. Ecevit'in partisi SHP'ye kıyaslandığında solculara daha katı bakıyor. demokratlıkla pek bağdaşmayacak bir antikomünizm yapıyor. Ayrıca SHP'ye düşmanca davranıyor ve "SHP'de komünistler yuvalanmıştır" diye ihbarcı tutumlara giriyor. Bu nedenle zaten politik hayatta pek bir işlevi olmayan DSP'ye prim sağlayacak tutumlardan kaçınmak, bizce doğru olur.

Solun belediye seçimlerinde izlemesi gereken politika, il genel meclisi seçimlerindeki destek politikasından farklı olabilir ve hatta becerildiği ölçüde farklı olmalıdır da. Bu farklılık, özellikle belediye başkanlığı seçimlerinde söz konusudur. Çünkü belediye başkanlıkları seçimlerinde, partilerin yanısıra kişilikler de rol oynarlar. Bu nedenle **sol** hareket olarak bağımsız adaylar gösterebiliriz. Kuşkusuz böyle yapmakla bağımsız bir politika izlemiş olmayız. Çünkü "bağımsız" politika ile "bağımsız" aday arasında, ortak sıfatlarda kelime olarak benzerlik dışında bir benzerlik yoktur. Bağımsız politika, ancak bağımsız örgütle izlenebilir.

Belediye başkanlığı seçimlerinde solcu bağımsız adayların sembolik anlamının yanısıra işlevsel bir konumu da vardır. Bu işlevsel konum seçimde iddialı olmakta ifadesini bulur. Gerçekten solun her kesiminin saygısını kazanmış, demokrasi güçlerinin beğeni ve takdirine sahip solcu aydınlarımız pekâlâ belediye başkanlıklarına aday olarak gösterilebilirler ve seçimlerde de ses getirebilirler. Bu tür girişimlerin geçmişte başarılı örnekleri de unutulmamalıdır. Tabii bugün de yaptığımıza değmesi, yani mevcut sol potansiyel ile mütenasip sonuçların elde edilebilmesi için uygun nitelikte adaylar bulunması, ortak hazırlanmış, tüm imkânların seferber edildiği seçim kampanyalarının düzenlenmesi gerekir. Aksi halde, adet yerini bulsun kabilinden bağımsız belediye başkan adayları göstermek solculara yarardan çok zarar getirebilir.

Seçim sonuçları ülkemizde ne gibi gelişmelere yol açabilir? Bu sorunun cevabını şimdiden aramak, oldukça spekülatif olur. Ancak bir nokta önemli. O da gelecek yıl yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimi. Şimdiden dahi ANAP'ın parlamento çoğunluğunun seçeceği cumhurbaşkanına, Türkiye'nin üçte birinin cumhurbaşkanı olacağı gözüyle bakılıyor. ANAP'ın oylarının bu seçimlerde daha da düşeceği kesin olduğuna göre, cumhurbaşkanı seçimi meselesi iyice arapsaçı halini alabilecek ve bu faktörün de ilavesiyle bir genel seçim Türkiye'nin siyasi gündeminde çok daha tartışılır hale gelebilecek demektir. Hiç vakit kaybetmeden kollarımızı hep birlikte sıvamazsak, korkarız ki bu tartışmada sol hareket taraflardan birisi olma fırsatını yine kaçıracaktır. ■

Nasıl Bir Parti?

Siyaset sınıflarla birlikte ortaya çıktı. Daha önceden küçük topluluğun normlarıyla, tabularıyla, töreleriyle, gelenek-görenekleriyle bir çeşit özyönetim biçiminde kendi kendini yöneten komün toplumunun siyasetsizliği sınıflaşmayla birlikte ortadan kalktı, bizatihi siyasal bir kurum olan devlet doğdu, dolayısıyla devletin yönetiminde tamamen ya da kısmen söz sahibi olabilme isteği (egemenler arasındaki çıkar çekişmelerinin yönetsel plandaki yansıması) siyaseti doğurdu, köle olmayıp özgür yurttaş statüsüne sahip olanların da ilgilendiği siyaset, o aşamada toplumun büyük çoğunluğunu oluşturan kölelerin tümüyle ilgisi dışındaydı.

Daha sonraki evrelerde politika aristokrasinin iç ilişkileri, feodallerin çıkarlarıyla belirlenen bir alan olarak devam etti. Bütün bu süreç boyunca değişik halk kesimlerinin ya da kümelerinin mücadeleleri siyaset aracılığıyla değil, fakat dinsel, mezhepsel ayrılıklar, belirli sektler halinde örgütlenmeler, ya da etnik motiflere dayalı yöresel gruplaşmalar halinde toplum yaşamına yansıdı.

Siyasetin bugünkü (modern) anlamıyla ilk şekillenişi mesleki —ama tabii sınıfsal— nitelikli lonca örgütlenmelerinden geçen orta katmanların burjuvazi (kentliler) olarak tarih sahnesine çıkışıyla, belediye ve benzeri yerel yönetim birimlerini yaratmalarıyla başladı. İşçi topluluklarını ve köylü yığınlarını da yanına alan burjuvazi toplumda büyük bir sosyal güç oluşturdu, bunu siyasi alana yansıtıp, siyasal devrimlerle aristokrasiyi ya tamamen yıktı, veya yönetimde ikinci plana iterek, kendi sosyal siyasal sistemini getirdi. Cumhuriyetler ya da meşruti krallıklar kuruldu. Daha sonraki süreç egemen burjuvaziye karşı işçilerin, köylülerin, orta katmanların mücadelelerinin kendilerini siyasal alanda ifade etmeleriyle devam etti.

Bu bakımdan, siyaset sınıflı toplumun ortaya çıkmasından bu yana hep varolmakla birlikte, yığınların siyasete ilgisi ve katılımı açısından bugün yaşanılan anlamıyla politika burjuva çağının bir ürünü olarak doğdu. Toplumdaki sosyal bilinçlilik formları arasında politika ön plana çıktı, değişik sınıfların, katmanların, zümrelerin çıkarları çeşitli ideolojik ifadelerini politik düşüncelerde buldular. Düşünceyi eyleme dönüştürmek ise siyasal örgütlenmeyi getirdi ve politik partiler doğdular. Kapitalist dönemin siyasi yapısı genel oyu, temsili kurumları getirince, önce burjuvazinin değişik fraksiyonları partileştiler, fakat toplumdaki temel sosyal kutuplaşma işçi sınıfı ile burjuvazi arasındaki sınıfsal mücadelede kristalleşince, önce işçi sınıfının dünya görüşü doğdu, bu öğreti kapitalizmden sonraki tarihsel aşamanın gerçekleştirilmesinin hızlandırılması için düşünsel politik gücün maddi güce dönüşmesini öngördü ve ilk kez işçi sınıfı siyasal platformda bağımsız olarak örgütlenmeye başladı.

İşçi sınıfının siyaset sahnesine ilk kez kendi partisiyle çıkmasından bu yana 125 yıl kadar bir zaman geçti. Bu uzun süre içinde, ilk işçi sınıfı partilerinin doğduğu sanayileşmiş ülkelerden kapitalizmin hemen ilk aşamalarında bulunan ülkelere kadar dünyanın sayısız ülkesinde, en geniş burjuva demokrasilerinden en despotik rejimlere kadar pek çok çeşitli siyasi konjonktürlerde muhalefetteki işçi sınıfı partileri sayısız deneyler yaşadılar. Bu partilerden iktidara ulaşanlar, sosyalist kuruluşa önderlik edenler yeni toplumun inşa edilmesi sürecinde partinin rolü, niteliği konusunda işçi sınıfının önüne örnekler ve dersler koydular.

Bugün gerek sosyalist ülkelerin parti deneyleri açısından, gerekse iktidar mücadelesi veren partilerin deneyleri ve durumları açısından **işçi sınıfı partisi konusu**, özellikle yapısallık ve işleyiş yönünden tartışılmaktadır.

Bu konuya giren sorunların başında **bürokratizm** gelmektedir. Sosyalist ülkelerde parti devlet aygıtıyla fazlasıyla içiçe girmiş bir bürokrasi arzederken, muhalefetteki partilerden pek çoğu devletsiz bir bürokrasi oluşturmuşlardır. Ülkemizde dün de, bugün de yerleşmiş, kökleşmiş büyük bir işçi sınıfı siyasi hareketi bulunmadığından Türkiye işçi sınıfı siyasi hareketi halen böyle bir sorunla karşı karşıya değildir, fakat pek çok partinin başına gelmiş olan durum, potansiyel bir tehlike olarak bizlerin de önünde durmaktadır.

Bu nedenle, ülkemiz işçi sınıfı politik güçlerinin birliği, tek partiye ulaşması, büyüyüp gelişmesi, kurumlaşması perspektifinde bu sorun hepimizin önemle üzerinde durması gereken ciddiyettedir.

Kuşkusuz ki, konuya öyle karakuşî hükümlerle geçiştirilecek ister naiv bir devrimci romantizmle, isterse pür kuramsallıktan yola çıkan bir parti mistifikasyonuyla yaklaşılarak hiçbir yere varılamaz.

Öğretide kara kaplı kitap aranamayacağı için, "parti öğretisi" de kara kaplı bir kitap olarak hazır reçeteler, kalıplar ve şablonlar halinde bellenemez.

Sözünü ettiğimiz bürokrasiyi varetmiş olan ve devam ettirmekte olan nedenler nelerdir, önce bu sorunun yanıtını arayarak soruna yaklaşmak gerekmektedir.

İşçi sınıfı partisi bir kurumdur ve her türlü kurumlaşma ister istemez bir takım kuralları, işleyiş esaslarını da beraberinde getirecektir. Yani organik bir yapı oluşacaktır. Onbinlerce, yüzbinlerce, hatta milyonlarca üyesi olan bir örgüt gerek en küçük üretim ve yerleşim birimlerine gerekse ihtisas dallarına ve eylem alanlarına değin organlaşmak zorundadır. Ne ki, böyle olması o organlaşmanın, organlar arasındaki ilişkilerin mutlaka belli bir bürokrasiyi doğurması yazgı değildir.

Bürokrasinin oluşmasında, örgütsel yapının kemikleşmesinde, kireçlenmesinde rol oynayan faktörlerden birisi, kanımızca, yüzlerce yıldır yaşanılagelen toplumların siyasal mekanizmalarında varolan kimi ögelerin toplum üzerindeki, in-

sanlar üzerindeki etkileridir. Bunun bir sonucu olan, fakat ondan daha büyük bir rol oynayan faktör, insanoğlunun kendisini bir düzen ve düzenleniş içinde görmeye yatkınlığının kolaycacık statükoya dönüşebilmesindedir. Böylece bir işçi sınıfı partisi kapitalist düzenle ve onun normlarıyla uzlaşmamakla birlikte kendisi kendi statükosunu yaratabilmekte, onu kendi iradesi dışında mutlaklaştırabilmekte ve kendi kendisini kendi yarattığı statükonun içine hapsedebilmektedir.

Tabii ki, birçok işçi sınıfı partisinin böyle kendi statükosuna mahkum hale gelmesinde, içinde mücadele verdiği toplumun ya da bulunduğu siyasal ortamın hareketsizliğinin önemli bir payı vardır.

Lenin'in partisi Rusya'nın toplumsal çalkantıları içinde doğdu, savaşın getirdiği altüstlük içinde önce otokrasinin yıkılmasında en büyük rolü oynadı, sonra da altı ay gibi kısa bir zaman içinde burjuvazinin iktidarını yıktı. Devrim öncesinin ve devrim sonrasının olağanüstü hareketliliği içinde yepyeni bir ruhla ve en geniş demokrasiyle, **gerçek bir demokrasiyle** yeni toplumu inşa etmeye başladı, emperyalist saldırıyı püskürttü, karşı-devrimi yendi, Çarlık Rusyası'nın büyük merkezleri dışında yüzyıllardır uyuşmuş olan milyonlarca insanı sarstı, dürttü, yeni toplum için harekete geçirdi, uyuyan devi uyandırdı. Ama iktidarın sağlamlaşması yeni toplumsal sistemin stabilize olmasıyla birlikte önce devlet yönetiminde giderek de partide bürokratikleşme başladı, sosyalist kuruluşun zorlukları, Nazi saldırısı, onu izleyen Soğuk Savaş histerisi ve sürüp giden emperyalist kuşatma hem devlette hem de partide merkeziyetçiliğin mazereti oldu.

Siyasal canlılık ve toplumsal hareketlilik ortamının önemi, ya da tersinin olumsuz etkileri yönünden ileri kapitalist ülkelere bakacak olursak, iki dünya savaşı arasındaki dönemde ABD dahil bütün o ülkelerdeki komünist partilerin son derece canlı, dinamik olduğunu görürüz, aynı duruma savaşın hemen sonrasındaki yıllarda da rastlarız. Ne ki, emperyalist kapitalizmin kendi ülkelerinde sağladığı stabilzasyon, bunun ekonomik bazını oluşturan maddi refah yükselmesi, azgelişmiş ülkeler aleyhine, ileri kapitalist ülkeler lehine gelişen zenginlik, reformizmle sağlanan konsolidasyon araçları, ideolojik depolitizasyonun kontrolündeki merkezi kitle haberleşme araçlarının büyük bir önem ve etki kazanması, toplumda emekçiler dahil bireyler arasındaki bağların zayıflaması ve atomizasyon giderek artan ölçeklerde Establishment'ı (müesses nizamı) güçlendirdi, birkaçı hariç komünist partileri kitle halinde üye ve oy kayıplarına uğradılar, bir kısmı toplumda bir hayli tecrit olup marjinal bir siyasal güç haline geldiler, ilh...

Böyle bir sosyal ve külterel ortamda o ülkelerin işçi sınıfı partileri emekçilere ve topluma yeni bir yaşam tarzı vadedebilme olanaklarını ve inandırıcılıklarını önemli ölçüde yitirdiler. Geniş yığınlar kapitalizmin kendilerine verdiğinden daha ilerisini düşünemez, göremez oldular, daha ileri şey istediklerinde de kapitalizmin çerçevesi içinde reformculuk ve reformcu partiler aracılığıyla onları elde etmeyi amaçlar oldular. Böylece kendi elleriyle, kendi iradeleriyle kuracakları kendi düzenlerinden haberdar dahi olmayan yeni emekçi kuşaklar yetişti. Öte yandan antisovyetizm ve antikomünizm son derece etkili oldu. Böylece o ülkelerin işçi sınıfı partileri son derece zor bir evreye girdiler ve bugün de hâlâ aynı sıkıntıyı yaşamaktalar.

Bu faktörler ve onların somut ifadesi olan toplumsal durağanlık, depolitizasyon, işçi sınıfı partilerindeki bürokratik yapıların yerleşmesinde küçümsenmeyecek bir pay sahibi oldu.

Öte yandan toplumun düşünsel ve dolayısıyla siyasal yaşamında önemli bir rol oynayan **inteligensiya** da yavaş yavaş sosyalist düşünceden, hatta soldan uzaklaşmaya, sosyaldemokratlaşmaya ya da liberalleşmeye başladı. Dahası da, bu ülkelerin yetiştirmiş olduğu —kimisi ulusal çapta, kimisiyse dünya çapında— isim yapmış sanatçı, yazar, bilimadamı uzun yıllar komünist olarak tanındıktan sonra komünizmi terkettiler.

Hepimizin bildiği bu durum, tüm uluslararası komünist hareketin, bütün Marksist aydınların, kuramcıların hem evrensel açıdan, hem de kendi ülkeleri açısından üzerinde düşündükleri, tartıştıkları bir sorun.

Konunun evrensel boyutları kuşkusuz ki biz Türkiyeli Marksistleri de yakından ilgilendiriyor. Ne var ki, kapitalist âlemde uluslararası komünist hareketin geçmekte olduğu darboğazdan nasıl çıkılabileceği konusunda ahkâm kesmek, yani kendimizi dünya komünist hareketinin üzerine çıkarıp fetva vermek bizim alışkanlığımız değil. Biz olayın evrensel ve kuramsal boyutlarını düşünmekle, araştırmakla birlikte, esas olarak, kendi ülkemizdeki işçi sınıfı partisi sorununu çözmekle, tüm Marksistlerin **kendi partileri** olacak tek partiyi yaratmakla, geliştirip güçlendirmekle yükümlüyüz. Kaldı ki, ülkemizin koşulları ileri kapitalist ülkelerdeki gibi stabilize olmuş bir müesses nizam arzetmiyor. Tekelci burjuvazinin ülkede istikrar sağlaması temennisini istikrar meraklılarına bırakıyoruz ve burjuvazi ya da başka bir güç, ya da DYP veya SHP ya da başka bir parti, her kim olursa olsun, ne denli istikrar isterse istesin varılan noktada Türkiye kapitalizminin toplumsal istikrar sağlama şansını da tümüyle yitirdiğini, bugünkü düzende böyle bir istikrarın mümkün olamadığını da biliyoruz. Şu halde, ileri kapitalist ülkelerin işçi sınıfı partilerinin uzun zamandır içinde bulundukları maddi ekonomik sosyal ve siyasal koşullar Türkiye'de yoktur ve olmayacaktır. Bu demektir ki, hangi baskı koşullarından geçilirse geçilsin, kitleler ne denli sindirilirse sindirilsin, Türkiye toplumu büyük çalkantılara, muazzam altüstlüklere, burjuvazinin pek korktuğu "sosyal patlamalara" gebedir. Dolayısıyla, bizim önümüzde ileri kapitalist ülkelerdeki sosyal durağanlıklar yoktur.

Tersine, o ülkelerin işçi sınıfı partileri toplumu zorla yerinden kımıldatamayacakken, bizim ülkemizin Marksist güçleri kendi kendilerini kımıldattıkları, kendi birleşik, yığınsal tek partilerini yarattıkları, ülkenin siyaset arenasında böyle etkili bir güç olarak varolabildikleri tak-

dirde, kendilerinin bile şaşacakları ölçeklerde bir sosyal-siyasal mobilizasyona yol açacaklardır, güçler dengesinin halk ve demokrasi güçleri lehine dönüşmesinde biricik kaldıraç görevi göreceklerdir.

İşte böyle bir politik gücün yaratılması, hem kuramsal bakımdan, hem de ülkemiz ve günümüz koşullarındaki özgünlükler bakımından parti sorununu **nasıl bir parti** sorusu halinde önümüze koymaktadır.

Bu süreçte, işçi sınıfı partisi kavramını mistifiye edersek ve parti kuramını kara kaplı bir kitap haline getirerek formüller, reçeteler ararsak, günümüzün ve ülkemizin koşullarını yakalayamayız ve onların gerisinde kalırız. Bu nedenle, işçi sınıfı partisini alabildiğine homojen, alabildiğine monolitik bir parti gibi görmek işte böyle bir mistifikasyondur. Yaratılacak partinin, tek tek tüm Marksistlerin kendi iradelerini parti yaşamına yansıtacakları, aralarındaki görüş farklılıklarına rağmen aynı partide **bu benim partim, hepimizin partisi** diyebilecekleri bir partiyi ve onun anlayışını sağlamak, böyle bir parti mozaiğini yaratmak gerekmektedir.

Elbette böyle bir mozaik, hizip çekişmelerinin, parti içi iktidar kavgasının yeraldığı, geçmişteki bölünmelerin ve ayrılıkların, onların alışkanlıklarının ya da onların kalıntılarının parti içine taşındığı bir uyumsuzluk ve kaos değildir. Mozaik sözcüğünden de anlaşıldığı gibi değişik görüşlerin demokratizm, özgür tartışma içinde yanyana varolabildiği, partinin ahenginin korunabildiği bir canlılık, dinamizm, gönüllülük, özgür bireylerin siyasal parti birliği halinde somutlanacağı siyasal bir yapıdır kastedilen.

Böyle bir birliğin yaratılması, geliştirilmesi nelere bağlıdır? Sorun bir yandan partinin organik işleyişinin düzenlenmesindedir. Partinin dikey organik yapısında kan dolaşımını, canlı bir iletişimi oluşturmak ve parti çalışmasında her organın geniş bir insiyatif sahibi olmasını sağlamak, aynı zamanda tek tek her üyenin insiyatifini teşvik edici, onun siyasal, düşünsel, kültürel ve pratik yeteneklerini geliştirici yöntemleri sonuna kadar zorlamak gerekmektedir. Bu husus partinin demokratizmi ile doğrudan ilişkilidir.

Onbinlerce, yüzbinlerce üyesi olan bir partide doğrudan demokrasi olamayacağına göre, ister istemez her kademedeki organlar aşağıdan yukarıya temsili sistemle oluşacaktır. Bu bakımdan demokratizm en alttaki örgüt biriminden —o birimdeki üyelerin insiyatifinden, parti yaşamına gönüllü katılımından— başlayacaktır. Bir başka deyişle demokratizmin kademeler arasında dikey olarak işleyebilmesi için önce yerel örgüt birimlerinde yatay planda güçlü bir demokrasiyi oluşturmak, bunun gerektirdiği canlılığı, insiyatifi, o birimdeki üyeler ve organlar arasındaki çok yönlü ve sıkı ilişkileri gerçekleştirmek gerekmektedir. Parti demokrasisi, her şeyden önce partinin temel birimleri olan, bilfiil yığınlar içinde çalışma yapan yerel birimlerin dinamizmiyle sağlanabilir.

Demokratizm, bu temel birimlerin kendi içindeki demokratik işleyişten başlayıp merkezi nitelikli yönetim düzeyine ulaşacak bir işleyişle, aşağıdan yukarıya, yukarıdan aşağıya parti içi kan dolaşımını dinamik bir şekilde gerçekleştirecek tarzda düzenlenmelidir.

Ne var ki, dünyanın en mükemmel, en demokratik tüzüğü de yapılsa, onun gerektirdiği işleyiş de kurulsa, demokrasinin hayatiyeti ancak ve ancak ideolojik canlılıkla, düşünsel zenginlikle ve yaratıcı bir pratikle sağlanabilir. Yani teorinin bir takım genel geçer doğrularını, ya da ülke gerçeklerine ait bilinenleri tekrarlayan, onları bir takım şablonlar, klişeler haline getiren, üyelerinde devrimci ruhu, çoşkuyu, dinamizmi sürekli tutamayan, geliştiremeyen, kitlelerin ve onların günlük yaşantılarının içinde bulunamayan, üretim birimlerinde kök salamayan, yerleşim birimlerinde etki kazanamayan, emekçilerin kitle örgütleri içinde etkisini güçlendiremeyen, siyasal yaşamda siyasal etki ve başarı bakımından bir gelişme seyri gösteremeyen bir parti belli bir noktadan sonra ya donuklaşmaya ve kendi iç işleyişi içinde organik bir yapıya hapsolmaya başlar, ya da diri, dinamik de olsa iman etmiş sosyalistlerden oluşan küçük bir "devrimciler örgütü", bir çeşit "sosyalist kast" olmaktan kurtulamaz.

Bu bakımdan, tekrar edelim ki, partinin demokratizmi de, hayatiyeti de kesinlikle onun ideolojik canlılığına, düşünsel üretkenliğine bağlıdır. Bu canlılık ve üretkenlik varsa, o mutlaka pratiğe de yansıyacaktır.

Öte yandan, demokratik bir işleyiş ve düşünsel bir zenginlik içinde partinin —burada kullandığımız deyimle— mozaik diye adlandırdığımız uyumu sadece demokratik bir işleyişle, sadece düşünsel bir canlılıkla da sağlanamaz. Böyle bir partiye katılacak **herkes**, yakın geçmişe kadar hangi başka örgütselliğe mensup bulunursa bulunsun, ya da o örgütsel yapılar dışında kendi özgül görüşleriyle sosyalist bir birey olarak mücadele vermiş olursa olsun, geçmişten kalan bir takım olumsuz anlayışları ve alışkanlıkları terketmiş olarak, partiye gelmelidir, ya da parti yaşamında süreç içinde onlardan uzaklaşmalıdır. Sözünü ettiğimiz anlayış ve alışkanlıklar, kendi düşüncesini en doğru sayarken (böyle olması normaldir, insan ancak en doğru olduğuna inandığı düşünceyi yürekten benimser) kendisi gibi düşünmeyen sosyalistlerin bu partide ne işi var tarzında parti yaşamına yansıyabilir. Sadece ülkemizde değil, başka pek çok ülkenin de pratiğinde geçmişte yaşanmış olduğu gibi siyasi örgüt bünyesi içindeki görüş farklılıklarına karşı hoşgörüsüz olmak, düşünsel tartışmaları ya da pratiğe dönük farklılıkları örgütsel birliğe ya da örgütün devrimciliğine aykırı görmek, geçmişteki karyokinez bölünmelere yol açan anlayıştır. Bu anlayışta sosyalist politik örgütün alabildiğine homojen, alabildiğine monolitik olması gerektiği yolundaki yerleşmiş illüzyonların da önemli bir payı vardır. (Üstelik bu anlayış **Leninist parti** anlayışı diye takdim edilmektedir. Oysa hiç unutulmamalıdır ki, Lenin Şubat Devrimi'nde Menşevikler burjuva hükümetine katılıncaya kadar Menşeviklerle aynı parti içinde çalışmıştır, ya da Stolipin döneminde likidatörlerin başında olan, Brest Litovsk anlaşmasına

(Devamı 11. sayfada)

141-142 ve Komünistlerin Özgürlüğü

Türk Ceza Kanunu'nda gerçekleştirileceği ileri sürülen "reform"lardan biri de 141-142. Maddelerle ilgili. Komünizmin örgütlenmesini ve propagandasını "yasaklayan" bu maddelerin kaldırılması elbette ki düşünülmüyor. Basına yansıyan bazı haberlere göre, bu maddeler kapsamına giren eylemlerin cezalarında belli bir indirim öngörülüyor. Bir ihtimal yarı yarıya. Bunu TC'nin sahiplerinin günümüzde "komünizm tehlikesi"-ni yarı yarıya azalmış sayıyor olmalarına yormak her helde mümkün değil. Lakin cezaları yarı yarıya indirme projesini, Ceza Kanunu'nda sözkonusu reform taslağını hazırlatan ANAP yönetimine atfedilen "görece sivil" ve "demokrat" eğilimlerin özüyle mütenasip bir yansıması olarak yorumlayanlar bulunabilir!

Bütün özgürlükler gibi düşünce ve siyaset özgürlüğü de "görece" ölçüsüyle değerlendirilemez. Özgürlük bir ve bütündür. Bir komünistin şimdiye kadar 15 (7,5) yıl hapsi göze alarak düşüncesini ve siyasi eylemini savunma durumunda kalmasıyla, bundan sonra 7,5 (3) yılı göze alma durumunda kalacak olması arasında demokratik özgürlükler anlayışı ve pratiği açısından bir fark yoktur. 7,5 yıl yerine 3 yıl, komünizme tanınan özgürlüğü (ya da genel olarak özgürlüğe ve demokrasiye verilen değeri) yarı yarıya artırmaz. Olsa olsa, TC'ye tesahüp edenlerin özgürlüğü cezalandırmadan yapamadıklarını, yani demokrasiden ne anladıklarını bir kere daha ortaya koyar.

Kaldı ki, TC'nin "vicdanı hür, fikri hür" yargıçlarında —ülkenin belli aralıklarla, âdeta otomatik olarak "felaket"ten kurtarıldığı, despotizmin önünde bütün akan suların durduğu, emir kumanda zincirinin öyle kuvvetler ayrımı mayrımı gibi şeyleri devlet ve "millet" adına safdışı kıldığı açık "olağanüstü dönemler" dışında!— ortalama 8-10 yıllık hapis cezalarını aşırı görme ve birçok durumlarda hepten beraat kararı verme eğilimi gözlenmiyor değil. Şimdi cezaların yarı yarıya indirilmesi onları kimi hallerde kendilerine bir hayli pahalıya malolabilen bu tür bir "vicdan muhasebesi"nden kurtaracaktır. Komünizm sanıkları 3, bilemedin 5 yıl hapis cezası alıp infaz indirimi, vb. ile bir iki yılda özgürlüklerine kavuşacaklarına göre, **düşüncenin** TC'nin sahiplerine layık bir tutarlılıkla hemen her defasında cezalandırılmasında eskisi kadar "vicdani" sorumluluk duyulmayacaktır. Yani düşünce özgürlüğüne verilen değer açısından durum eskisinden de beter olabilecektir.

Bu, işin bir yanı. Asıl önemli yanı başka. TC'nin sahiplerini, TCK reformcularını, vicdanı hür, fikri hür TC yargıçlarını ilgilendirmiyor. Doğrudan doğruya komünistleri ilgilendiriyor.

141-142. Maddeler bugünkü halleriyle de komünizmi yasaklamıyor, komünistleri cezalandırıyor. Daha genel planda, düşünceyi (ve düşünmeyi) yasaklamıyor, **cezalandırıyor**. Çünkü —basit bir gerçek ama, tekrarlamakta yarar var— düşünmeye, düşündüğünü başkalarıyla paylaşmaya ve hayata geçirmeye niyeti elverenler üzerine fiilen hiçbir yasaklama konulumaz. Aynısı, komünistlerin komünist düşünceyi örgütleme ve yayma, yani komünizme taraftar kazanma, ülke ve dünya sorunları hakkında komünistlerin kendilerine özgü açıklamalarını, tahlillerini, önerilerini geliştirme ve hayata geçirme, kısacası komünist düşünceyi kitlelere malederek dünyayı değiştirecek maddi bir güce dönüştürme faaliyetleri için de geçerlidir. Burjuva iktidarların, faşizm zırhına da bürünseler, **bu özgürlüğü** komünistlerin elinden almaları sözkonusu olamaz. Zira komünizmin örgütlenme ve propaganda özgürlüğüne konulan yasağın tek gerçek müeyyidesi komünistlerin ve özgürlüğü **kendi kendilerine** yasaklamalarıdır. Onun içindir ki, bugüne kadar dünyanın hiçbir yerinde —Türkiye'de de— komünizm soyut kanun maddeleriyle olsun, burjuvazinin somut baskı yöntemleriyle olsun yasaklanabilmiş değildir.

Bu gerçeğin, burjuva demokrasisinin ve demokratikleşmenin algılanışıyla da yakın ilişkisi var.

Burjuva demokratik bir rejim, komünistlerin özgürlüğü **vakıasını** kabullenen rejimdir. Bir başka deyişle, bir ülkede demokrasi olsun diye komünistlere legalite istemek aslında komünistler için abestir. Özgür olmak, özgür olmanın gereklerini yerine getirmek, bu gereklerin yerine getirildiğini sınıfın ve kitlelerin gözünde ayan beyan belli etmek ve böylece komünizmin ve komünistlerin legalitesini dayatmak komünistlerin **kendi işleridir**. Legalite hakkını kazanmanın önüne burjuva iktidarların diktikleri binbir türlü engelin aşılamamasının ya da aşılmasında şu veya bu ölçüde gecikilmesinin sorumluluğu sürgit burjuva iktidarlara yıkılamaz. Daha da önemlisi, legalite hakkını kazanma uğruna oluşturulan ve yeni olduğu söylenen politikalarla burjuva iktidarları "doğru" yola getirmeye umut bağlanarak tüm sınıf hareketine yakıştırılan geri mevzilerde işçi sınıfı ve çalışan yığınların çıkarları savunulamaz.

Bu bakımdan, komünistlerin özgürlüğü ile komünizmin (ve komünist partisinin) legalitesini birbirine karıştırmamak, bunları özdeş görmemek ve sonuç olarak özgürlük adına legaliteye kaldırabileceğinden fazla umut bağlamamak gerekir. Legalitenin özgürlüğün işlevselliğini artırmak bakımından hayati önemini vurgulamak bile gerekmez, o kadar büyüktür. Ama bu önemi doğru dürüst idrak edebilmek ve o idraki sınıf mücadelesinde sınıfın yararına yönlendirebilmek için de komünistlerin legalitenin olmadığı ya da kısıtlı olduğu durumlarda **özgürlüklerinden** bir milim taviz vermemeyi öğrenmiş, dosta düşmana öğretmiş olmaları gerekiyor. ■

BÜTÜN ÜLKELERİN İŞÇİLERİ BİRLEŞİN!

kitle

Yurtdışı Eki

SAYI: 322
AĞUSTOS 1988

Haziran Şenliği Yapıldı

Ankara'da 26 Haziran 1988 tarihinde düzenlenen "Haziran Şenliği", yaklaşık 1500 kişinin katılımıyla gerçekleştirildi.

Oldukça coşkulu bir havada geçen şenliğin açış konuşmasını Çağatay Anadol yaptı. Şenlik aynı günün akşamı yaklaşık bin kişinin katıldığı bir kokteylle tamamlandı. Kokteyle Ankara'da bulunan ve Türkiye'de politik tutukluların durumu ve insan hakları konusunda incelemeler yapan, aralarında çeşitli ülkelerin milletvekillerinin bulunduğu uluslararası gözlemciler de katıldı.

Konuşmasına, Ahmet Kaçmaz'ın toplantıya gönderdiği ve uzun alkışlarla karşılanan mesajını okuyarak başlayan Anadol, sözlerini daha sonra, toplumda küçük gibi görünen ama büyük boyutları olan olaylardan biri üzerinde durmak istediğini belirterek sürdürdü.

«Ben bunlardan biri üzerinde durmak istiyorum, Erbil Tuşalp'ın gözaltına alınması olayı. 1983'te halkımıza bir anayasa dayatanlar, bu anayasada bir yurttaşın 48 saat gözaltına alınabileceğini yazmışlar. Erbil Tuşalp bundan 5 gün önce gözaltına alındı, yani kanunsuz olarak, hukuk dışı bir biçimde gözaltında tutuldu. Gazeteciler sayın DGM savcısı Nusret Demiral'a bunun nedenini sorduklarında, gazeteden aktararak okuyorum, bakın Demiral şöyle demiş: "Biz içeri aldığımız adam hakkında tüm bilgileri toplarız. O suçludur veya değil, kimdir, nedir, kimin nesidir bunları araştırırız."

Şimdi arkadaşlarım, bu bir hukuk adamının konuşması mı? Hukuk dilinde, yurttaşlar gözaltına alınır, adam içeri alınmaz. Hukuk dilinde, bir yurttaş zanlıdır, suçlu değildir. Ve bir yurttaş gözaltına alındıysa, onun gözaltına alınış nedeniyle ilgili sorular sorulur, kimsin, nesin, necisin diye sorulmaz. Ama soruluyor, çünkü demokrasi içinde yaşamıyoruz. Hukuk kelimesi, hak kelimesinden türemiştir. Hak demokraside olur. Faşizmde ise hak yok, vazife vardır.

Devam ediyor sayın savcı: "Arkadaşlarımız soruşturmayı sürdürüyor, onlarla başladı ama nerede biter belli olmaz." Bir savcının gözaltına alınan bir gazeteci için "nereye varacağı belli olmaz" diyebileceğini tasavvur edebiliyor musunuz? Demez! Demek ki Erbil Tuşalp'ın damarına bastığı başka bir şey var. Bu işin arkasında başka bir şey var. O nedir?

Görüş dergisinin Haziran sayısında Erbil Tuşalp'le bir röportaj yapıldı. O röportajın girişinde şöyle deniyor:

"Gazeteci Erbil Tuşalp'ın damarına 12 Eylül darbesi bastı. Ve Tuşalp *Bin İnsan, Bin Belge, Bin Tanık, Artık Demokrasi İsteyin!*, kitaplarını yazdı. *12 Eylül İmparatorluğu, Doğuşu ve Yükselişi* Tuşalp'ın yeni kitabı. İmparatorluğun Çöküşü kitabını çabuk yazmasını dileyerek başladık söyleşiye." Kitap 464 sayfa, faşizme atılmış 464 tokat var burda.»

Erbil Tuşalp'ın kitabından bazı bölümleri aktardıktan sonra, Çağatay Anadol konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Erbil Tuşalp'e İmparatorluğun Çöküşü kitabını yazdıracak olan bizleriz; bu salonda olmayan ve bu rejimde yaşamayı kabul etmeyen milyonlarca insanımızdır. Bunun nasıl yapılabileceği konusu 12 Eylül rejiminin yaptıklarına bakılarak da anlaşılabilir.

İki konu geliyor aklıma ilk başta. Birincisi, yasal siyaset sahnesinden uzaklaştırılmış ve yasal siyaset sahnesinden 70 yıl uzakta tutulmuş partilerin yasal siyaset sahnesine çıkmaları. Demokrasi mücadelesinin bam tellerinden birisi bu. Yasal örgütlenme özgürlüğü için mücadele etmek, işçi sınıfı partilerinin yasallaşması için mücadele etmek, demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Kutlu ve Sargın da bu mücadeleyi yapmak için Türkiye'ye geldiler ve başlarına gelenler hepinizin bilgisi altında. Burada iletiyorum, kendileri avukatları aracılığıyla bu toplantıda bulunan herkese sevgilerini yolluyorlar.

Siyasi örgütlenmenin yasallaşma mücadelesiyle çelişik olmayan, onu dışlamayan, onun karşısında olmayan başka bir veçhesi ise bir sol parti örgütlenmesidir. Yani SHP'nin solunda kalan ve sosyal demokrat değil, sosyalistim, diyen herkesin ortak, geniş, demokratik bir partisini oluşturmak. Bu parti antifaşist ve antişovensit bir parti olacaktır, bu parti antiemperyalist bir parti olacaktır. Ama bu vasıfları bu partiyi tanımlamaya yetmez. Çünkü yasal siyasi arenada sosyal demokrasiden farklı bir partinin varlığı, artık onun sosyal demokrasinin taşımadığı bir özelliği, yani antikapitalist özelliği taşımasını gerektirir. Bu parti sosyalizmi savunacak, 8 senedir yasal olanaklarla işçilerin kulaklarına, emekçilerin kulaklarına ulaştırılması engellenen gerçek kurtuluş yolunu onlara duyurmak ve iletmek görevini üstlenecektir.

Böyle bir partinin yaratacağı sonuçlar neler olabilir? Demokratik mücadeleyi geliştirecek ve demokratikleşmeyi güçlendirecektir. Ve böyle yaparken, yasal olmayan, yasallık mücadelesi veren işçi sını-

fı partilerinin mücadelesini de kolaylaştıracaktır. Sosyal demokrasiyle onun solu arasında sağlıklı ve eşit ilişkilerin kurulmasına hizmet edecektir. Yasal olanakların işçi ve emekçilere sosyalizm hedefinin iletilmesi için kullanılmasını sağlayacaktır. Ve subjektif yargıları azaltıp, birlik ve birliktelikleri kolaylaştıracak bir işlev görecektir. Bu partiyi birlikte oluşturan ve birlikte götüren insanlar, geçmişin tortusu olarak bulunan subjektif yargılarından daha kolay kurtulacaklar ve birleşebilecek olanların birleşmesi hızlanacak, nitelik olarak birleşmesi mümkün olmayanların ise aralarında dostluk ilişkilerinin temeli atılmış olacaktır. Sol parti bu anlamda tarihsel bir rol oynamaya adaydır.

Birlik konusunda 16 Haziran 1988 tarihinde, yani işçi sınıfının sendikal mücadelesinin 18. yıldönümünde ve işçi sınıfının siyasi örgütlenme mücadelesinin tarihsel konaklarından birisinin 14. yılında bir basın bildirisi yayınlandı. Bu basın bildirisi, ikisi 12 Eylül 1980'den beri yasaklı, biri 70 yıldır yasaklı üç partinin aralarındaki birlik sürecinin geri dönülmez bir noktaya vardığını bildiriyordu.

Arkadaşlar, gelecek bizim. Bunu kuru bir yüreklendirme olarak söylemiyorum. Çok inanarak söylüyorum. Çünkü 70 yıllık tarihimizin kesintilerle geçen "makus talihi" artık yenilmiştir. Bizim ilk gençlik yıllarımızda söylediğimiz bir türkü vardı: "Sayılmayız parmak ile, tükenmeyiz kırmak ile" idi onun mısralarından biri. Bu, o zaman henüz genç bir hareketin yüreklendirme sözcükleri olarak kabul edilebilirdi. Ama bugün rahatlıkla söylüyorum, sınavlardan geçmiş bir hareketi gören birisi olarak söylüyorum: Sayılmayız parmak ile, tükenmeyiz kırmak ile.

Gelecek bizimdir, çünkü siyasi birliğin eşiğindeyiz ve bu birliğin gelişmesi ve tamamlanmasının hemen önündeyiz.

Ve yine bugün, yaşayan sosyalizm yepyeni bir çiçeklenme için tomurcuklarını patlatmış durumdadır. Bunu hepiniz basından izleyebiliyorsunuz.

Ancak hepimizin de bildiği gibi, gelecek ve güzel günler ancak mücadele edilerek, tarihin gelişmesini hızlandırarak, yani bu konuda subjektif katkıda bulunarak sağlanabilir. Daha da önemlisi, gelecek ancak mücadele ederek bizim olabilir.

O halde, bu yolda kolları sıvayan herkese selam olsun!

Siyasi mülteciliğe mecbur bırakılan sınıf kardeşlerimize selam olsun!

Ankara cezaevinde mahpus bulunan Kutlu ve Sargın'a selam olsun!

Metris ve Eskişehir cezaevlerinde bulunan TSİP yöneticileri Ali Aktürk ve Turgut Koçak'a selam olsun!

Tüm siyasi tutuklulara ve hapishanelerde insanlık onuru için mücadele edenlere selam olsun!

Ve Erbil Tuşalp'e bir kere daha selam olsun!
Yaşasın özgürlük!
Yaşasın sosyalizm!»

Çağatay Anadol'un konuşmasından sonra sırasıyla yazar Aziz Nesin "yazın açısından faşizm nedir?", Prof. Sadun Aren, "demokrasi mücadelesi", Avukat Halit Çelenk, "düşünce ve örgütlenme özgürlüğü", Özcan Kesgeç "demokrasi ve sendikal haklar", İnsan Hakları Derneği Genel Sekreteri Akın Birdal, "12 eylül rejimi ve insan hakları", Prof. Dr. Alpaslan Işıklı "Uluslararası Çalışma Örgütü ve çalışma yasalarındaki değişiklikler", Veli Gürcan "siyasi örgütlenme ve süreklilik" konularında konuştular.

"Kaderimi, acımı, tasamı, geleceğimi paylaştığım, sabahlarımın müjdecisi kardeşlerim, yine bir haziranda, sekiz yıl sonra ve bir haziran kadar sıcak, yürekten selamlarım sizleri" sözleriyle konuşmasına başlayan Veli Gürcan, 12 Eylül sonrasını özetle değerlendirerek, ileride tarihin sadece 12 Eylül rejiminin baskı ve zulmünü değil, aynı zamanda siyasi hareketimizin bu dönem içinde sınıf mevzilerinin çok gerilerine düştüğünü de yazacağını belirtti. Ancak tüm olumsuzluklara rağmen geleceğe ilişkin umudunu vurgulayan V.Gürcan, büyük bir çoşkuyla izlenen konuşmasını şöyle sürdürdü:

«Kardeşlerim dünyanın siyasi iklimini 1917'de kökünden değiştiren adamı, işçi sınıfının yüce öğretmeni ve önderini 14 yaşındayken ağebeyinin bir olayından sonra içeri götürmüş polis. Polis müdürü ona şöyle demiş: "Ne yapıyorsunuz? Ne yapacağınızı sanıyorsunuz? Kafanızı bile bile Çarlığın koca duvarına çarpıyorsunuz. Ağzınız yüzünüz kan içinde kalıyor." Aynı sözün bu memleketin şu tarihinde söylenmediğinin garantisi yok. "Evet" demiş ona dünyanın siyasi iklimini kökünden değiştiren Lenin, "evet kafamız, gözümüz kan içinde kalıyor, ama duvar çatladı".

İşte aynen böyle kardeşlerim. 12 Eylül rejiminin niteliği henüz değişmiş değil. Sadece biçiminde bir değişiklik var. Biz bunun farkındayız. Bunu bildiğimiz için varız zaten bu toplantılarda. Öbür yandan kardeşlerim, duvar çatladı.»

Daha sonra örgütlenmenin önemine değinen V.Gürcan, "örgütsüzlük büyük problemdir, gelecek kuşaklara bir örgüt bırakmak lazımdır, örgütsüzlük bütün problemlerin başıdır" diyerek sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bize, memleketimizin kaderini yenecek, birliğimizi pekiştirecek, unun, şekerin olduğu yerde, ustaca bize helvayı yedirtecek bir örgütlenme lazım. Bunun adım adım, taş taş örülmesi, demek ki, yine bir haziran sıcağından geçiyormuş. Bunu yapacak gücümüz ve imkânımız var arkadaşlar. Bu sorun bizim tarafımızdan çözülecektir.»

Veli Gürcan konuşmasını şöyle bitirdi: «Birliği mutlaka gerçekleştireceğimize inanıyorum. Gelecek güzel günlerin ellerimizde olduğuna inanıyorum. Bir gün mutlaka yeneceğimize inanıyorum. Bu inançla hepinizi yürekten selamlarım.»

Sekiz yıl aradan sonra "yine bir haziran sıcağında" yapılan bu şenlik, ilerideki daha büyük şenliklerin müjdecisi oldu. ■

A.Kaçmaz'ın *Haziran Şenliği*'ne Mesajı

Kardeşlerim,

Yıllar var görmüyoruz birbirimizi, oturup karşılıklı dertleşmiyoruz. Oysa ne kadar ihtiyacımız var buna. Bu satırları yazmak için kalemi elime aldığımda, ben de orada, aranızda olsaydım nelerden bahsederdim diye düşündüm. Söylenecek o kadar çok şey var ki. Acaba hangisinden başlasam?

Geçenlerde Tektaş'la konuşuyorduk. "Bıktım devamlı 'demokrasi' yazmaktan, hanidiyse demokrat olacağız. Artık sosyalizmden bahsetmek istiyorum" dedi. Doğru, demokrasi ülkemizin bitmez tükenmez konusu. İşin garibi, o kadar sözü ediliyor, ama kendisi yok. Aslında bunca demokrasi çeşitlemesinin sebebi de onun yokluğu.

Öyleyse ben de koroya katılayım, biraz "demokrasiden" bahsedeyim. Hep söylüyorum, demokrasiden demokrasiye fark var. Bizim istediğimiz emekçilerin demokrasisi, sosyalist demokrasi, sömürüden ve baskıdan arınmış demokrasi.

Çoğu zaman böyle yapılmıyor. Soyut bir demokrasi edebiyatıdır gidiyor. Ve bakıyorsunuz kastedilen "Batı demokrasisi", yani bir tür burjuva demokrasisi.

Batı demokrasisini küçümsüyor muyum? Evet küçümsüyorum. Artı değer sömürüsü üzerine kurulu, işlevi bu sömürüyü ebedileştirmek olan bir demokrasiyi küçümsemeyip de ne yapacağım?

Ancak!.. "Batı demokrasisi"ni küçümsüyorum ama onu bir tür demokrasi yapan temel unsuru, "temel hak ve özgürlükler manzumesini", çok ama çok büyümsüyorum. Bir sendikal örgütlenme hakkını düşünün, ya da işçilerin emekçilerin siyasi örgütlenmelerini, yahut 1 Mayısları, barış hareketlerini, üniversel seçme ve seçilme hakkını... Bütün bunlar çalışan yığınların uzun yıllar süren, son derece meşakkatli mücadeleleri sonunda kazanıldı, insanlığa maledildi. "Batı demokrasisi"ni demokrasi yapan bunlar. Ama o kadarla kalmıyor, bunlar, asıl, insanı insan yapıyor. Bizim için önemli olan da bu.

Sosyalist demokrasiyi de, insanların gördüğü en demokratik demokrasi yapacak olanlar bunlar, çalışan insanların kendi vücutlarının uzantısıymışçasına benimseyip sahip çıkacakları demokratik haklar ve özgürlükler. Hem bizler değilmiyiz, o, ileride tüm insanların barış içinde, kardeşçe, tek bir dünya ulusu olarak yaşayacağı ve demokrasiyi artık hayat tarzı edinmiş bir toplumu öngörenler? Öyleyse işimiz gücümü demokratik hak ve özgürlükler olmalı, bunların savunulup kazanılması, çalışan halka maledilmesi olmalı. Öyle ki, nasıl diyeyim, kimi sigara tiryakileri vardır, ne yapılsa vazgeçmezler sigara içmekten, işte öyle, insanlarımız ölseler de vazgeçmeyecek kadar tiryakisi olsunlar demokratik hak ve özgürlüklerin.

Diyeceksiniz ki, kim istemez ağzını açmayı, dertlerini dile getirmeyi, hakkını aramayı? Doğru! Ama yine de olmuyor, birileri çıkıyor, "demokrasi yasak" diyor ve cemaat da bunu kabulleniyor. Demek ki, demokratik hak ve özgürlüklerin tiryakisi olmamışız.

Öyleyse çare! Çare klasik: Örgütlenmek! Ne türünden olursa olsun örgütlenmek. Siyasi, ekonomik, mesleki, barışçı, çevreci, feminist, ve ilh.

Evet, örgütlenmek! Bakın konu konuyu açıyor. Ama bu gün bu kadarla yetinmek istiyorum.

Bu bir mesaj değil, mektup oldu. Sanırım iyi de oldu. Afralı tafralı mesajlardan, selamlama konuşmalarından oldum olası hoşlanmadım. Jestlerle bir yere varılamayacağı sanırım giderek daha bir anlaşılacak...

Aranızda olacağım günlerin özlemiyle, hepinizi yürekten kucaklarım.

Rejimin Cenaze Korsanlığı

27 Haziran günü kurşunlanarak öldürülen Hollanda Türkiyeli İşçiler Birliği (HTİB) Genel Başkanı Nihat Karaman'ın cenazesi toprağa verilmek üzere gönderildiği Türkiye'de rejimin vahşiyane uygulamalarına maruz kaldı. Rejim, âdeta Karaman'ın cenazesinden intikam aldı.

Karaman'ın vatandaşlıktan atılmış olduğu gerekçesiyle cenazenin Türkiye'ye gönderilmesine izin vermek istemeyen resmî makamlar, Hollandalıların araya girmesiyle, izin belgesini zoraki verdiler. Cenaze, 3 Haziran günü, Karaman'ın kızkardeşi, bir HTİB Yönetim Kurulu üyesi ve Dayanışma Komitesi'nden bir Hollandalı'nın refakatinde Türkiye'ye uğurlandı. İstanbul üzerinden Ankara'ya inen uçaktan Karaman'ın cenazesi çıkmadı. Hollanda Konsolosluğunun gayretleri sonucu, ancak 5 Haziran'da Bakırköy Savcılığı otopsi gerekçesiyle cenazeye el konduğunu bildirdi. Siyasi polis İstanbul'da refakatçilerine haber vermeksizin cenazeyi kaçırmıştı. Otopsi masrafı olarak istenen 650 bin liranın ödenmesinden sonra alınabilen tabut Ankara'da Erzurum uçağına konuldu, ancak Erzurum'da uçaktan yine tabut çıkmadı. Ankara'da uçağın kalkışını bir saat geciktiren polis tabutu bir kez daha çalmış ve cenaze, kimsesizler mezarlığına gömülmek üzere morga kaldırılmıştı. Yine Hollanda misyonunun çabalarıyla cenaze teslim alındı ve bu kez ambülansla polis eşliğinde Erzurum'a doğru yola çıkıldı. Ancak İçişleri Bakanlığı, Karaman'ın ailesinin oturduğu Erzurum yerine cenazenin İspir'de gömülmesi talimatını vermişti. Ailesinin uzun uğraşları sonucu bu kanunsuz tasarruf boşa çıkarılabildi ve Nihat Karaman 8 Haziran günü Erzurum'da törenle toprağa verildi.

"Yabancı İşçiler Alman İşçi Sınıfının Parçasıdır"

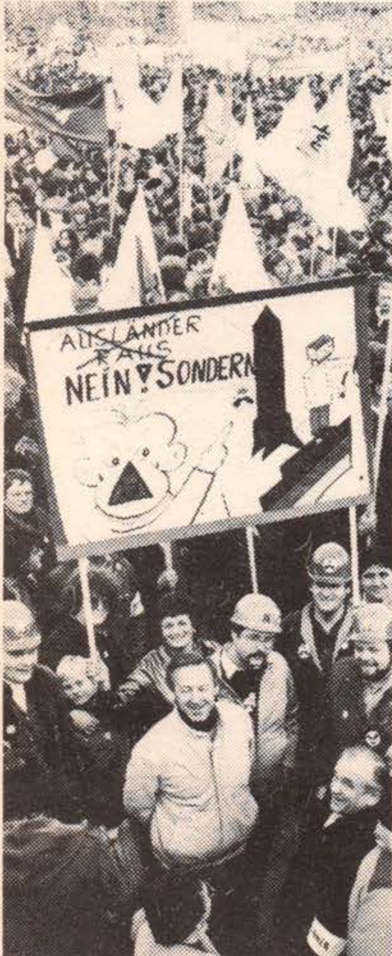
Alman Komünist Partisi (DKP) Başkanı Herbert Mies, yeni Yabancılar Yasa Taslağı ile ilgili olarak F.Almanya'daki tüm yabancı örgüt ve kuruluşlara bir mesaj gönderdi. 21 Temmuz 1988 tarihli mesajın tam metnini aşağıda yayınlıyoruz.

Sevgili arkadaşlar!
Sevgili yoldaşlar!

Tutucu Federal Alman hükümetinin yıllardır yürüttüğü kısıtlayıcı yabancılar politikası, yeni Yabancılar Yasası Taslağı'yla şimdilik had safhasına varıyor.

Şu bir gerçek ki, yeni Yabancılar Yasası'nın

—"Yabancılar Entegrasyon Yasası" ve

—"Yabancılar İkâmet Yasası" şeklinde iki kısımdan oluşması, ünlü **böl** ve **yönet** politikasını açığa vuruyor.

"Yabancılar Entegrasyon Yasası" sınırlı bir çevrenin entegrasyona lâyık görüleceği tespitini yapıyor. Bu açıkça şu demektir: İş için kesinlikle ihtiyaç duyulanlar burada kalabilir ve entegre olabilirler, daha iyi bir ifadeyle, düzene uyup ona tabi olabilirler.

"Yabancılar İkâmet Yasası" ise, iş için ihtiyaç duyulmayan ya da bundan böyle duyulmayacak olanları daha da güvensiz kılmayı ve ürkütmeyi hedefliyor. İltica başvurusunda bulunanlara ve ilticası kesinleşmiş olanlara bu yasayla âdeta aşılmaz engeller oluşturulacak. Başka bir deyişle: Hükümetin yabancıları defetme politikası yasal temel bulacak.

Sözkonusu taslağın yasalaşmasıyla, egemenler ve yönetenler yabancı işçilerle onların yakınlarını F.Almanya'dan sürmek, ailelerin F.Almanya'ya getirilmesinin önündeki engelleri alabildiğine yükseltmek, ya da burada kalabilenleri susturmak emellerine uygun yontulmuş bir sopa edineceklerdir. Yeni yasa taslağının özü ve Bonn'daki sağ koalisyonun niyeti özetle budur.

Bu niyetin ve elbette bu gericinin gericisi yasa paketinin hesabının görülüp görülmemesi önemli ölçüde, ülkemizin demokratik güçlerinin görünürde sadece "yabancıları" ilgilendiren bu stratejinin anlamını kavramalarına ve ona karşı pratikte birlikte karşı koymalarına bağlıdır. Bunun için gerekli tutamak noktaları ve birliktelikler memnuniyet verecek kadar vardır.

Sevgili arkadaşlar, yoldaşlar!

Bildiğiniz gibi, Alman Komünist Partisi başından beri dayanışmayla safınızda yer aldı, aktif dayanışma gösterdi, iğrenç ve tehlikeli yabancı düşmanlığına karşı cepheden mücadele etti.

Bu tutumda hiçbir değişiklik olmadı ve ileride de olmayacak. Yabancı işçiler, ülkemiz işçi sınıfının

Herbert Mies

bir parçasıdır. Bizleri şimdi ve gelecekte barış, demokrasi, iş ve sosyal güvencedeki ortak çıkarlarımız bağlıyor. Sizinle, söz yerindeyse barikatın aynı tarafında bulunuyoruz.

DKP Parti Yönetimi adına sizleri temin ederim ki, F.Almanya'nın komünistleri planlanan bu yeni Yabancılar Yasası'nın defedilmesi için gücünün yettiği her şeyi yapacaktır.

Biz bunun yerine, Yabancılar Yasası'nın aşağıdaki temel ilkeleri içerecek şekilde yenilenmesi için çaba gösteriyoruz.

— Politik ve dini görüşlere ya da ulusal kökene bakılmaksızın insan haklarının kesinlikle korunması ve bunlara uyulması;

— F.Almanya Anayasasının demokratik ilkelerine uygun olarak işçilerle ailelerine eşit hakların verilmesi ve eşit davranılması;

— Yabancı işçilerle yakınlarına eşit sosyal ve politik hakların tanınması;

— İşçilerle ailelerinin kültürel ve ulusal âdetlerinin güvence altına alınması, korunması ve desteklenmesi;

— Her türlü ayrımcılığın ve yabancılara karşı tahrikin şiddetle cezalandırılması.

Sizleri dayanışma duyguları ve dostça bağlılıkla selamlarım.

Hegel-Feuerbach-Marksizm

Marksizmin önemli klasiklerinden biri olan ve Engels tarafından kaleme alınan "Ludwig Feuerbach ve Klasik Alman Felsefesinin Sonu" yüz yıl önce yazıldı. Kitabın önemi, idealist felsefenin ve o güne kadarki materyalist felsefenin eleştirisi üzerinde yükselmiş olan Marksist felsefe anlayışını bir adım daha ilerletmesinde, **bilimsel materyalizmin**, kaba materyalist ve idealist iki temel felsefe akımından başka, bu iki temel felsefe akımı arasında yer alan felsefi düşüncelerden de farkını kesin olarak belirlemiş olmasındadır. Feuerbach düşüncesi Hegel idealizmini aşan, böylece materyalist felsefe alanına yükselen, ama idealizmden **kesin kopuş** olamadığı için de son tahlilde idealizme geri dönen, "aşağıda materyalist, yukarıda idealist olan" bir felsefedir. Bundan ötürü, Engels'in bu eseri, Marksist felsefeyi Hegel idealizminin uzantısı olarak gören "özgün" yorumlara karşı da bir cevap niteliği taşır.

Gerçek nedir ve nerededir? Hegel'de gerçek "akla uygun" olandadır, dolayısıyla "akla uygun olan şey gerçektir." Hegel'e göre, varolan her şey hiç de veri olarak **gerçek** değildir. Hegel için, "gerçeklik yüklemi ancak aynı zamanda zorunlu olanda bulunur: 'Gerçeklik, gelişim seyri içinde zorunlu olarak kendini gösterir'..." (Daha sonrakiler dahil, tırnak içi alıntılar Engels'in ele aldığımız eserinden yapılmıştır.)

Gerçeklik ve akıl herhangi bir zamanda karşılıklı uygun düştüğünde, bu ebedi bir durum anlamına gelecektir, çünkü Hegel'in formülünde, bu formülün dışına çıkacak **öz** yokedilmiştir. Halbuki "hakikat bilme sürecinin... içindedir." Bu sadece bilme için geçerli değildir. "Bilgi nasıl insanlığın yetkin, ideal bir durumunda yetkin bir bitime ulaşamazsa; tarih de öyledir." Yani, "... ardarda gelen bütün tarihsel durumlar, insan toplumunun aşağıdan yukarıya doğru, sonu olmayan gelişim seyrinde, yalnızca, geçiş aşamalarıdır."

Demek ki gerçeklik **veri** olarak ama mutlak değişim demek olan gelişme içinde kavranabilirdi. Gelişmeyi **yaratan** güç nereden çıkıyordu? Diderot, "maddi dünyayı anlamamız için idealizm, ondan daha anlaşılır olmayan bir **şeyi** işin içine sokuyor." demekteydi. Bu **şey**, —işte ancak bu kadar anlaşılır olan şey— idealizm tarihi boyunca tanrı ya da akıldır, devinimin açıklaması ondadır. Hegel'de devinimin yasası olarak diyalektik ortaya çıkar, fakat **şey** işin içinden çıkmaz, yer değiştirir; gelişme kavramın, nerede ve ne zaman oluştuğu belirsiz kavramın kendi içinde gerçekleşen bir süreç gibi kalır. O halde dünya, kuramda doğru olan Hegelci önermeye göre düzenlenebilir!

Düzenlenemez, çünkü, aklın kendi iç yasallıklarını kavramış olması, Kant'ın "kendinde şey"ini, yani "asla bilinmez olan" dediğini, evrenin maddi birliği kapsamı içinde gerçekleşen başdöndürücü devinimini bilinir duruma getirmiş olmaz. Feuerbach, bir Hegelcinin idealizmden ayrılıp, bu "kendinde şey"i kavramaya yönelmesi, kavrayabildiği kadarıyla ve sürece materyalist kalması, ama bu **kendinde şey**'-in sonsuz bilgisi içinde ancak bir damla bilgiye sahip olmaktan ürkerek gerisin geriye dönmesidir.

Önemli olan nokta bir Hegelcinin idealizmi yeterli bulmayıp materyalizme açılmasıdır, Feuerbach'ı büyük kılan da budur. Ne ki, girdiği materyalizm alanında Feuerbach fazla yürüyemez. Çünkü bu "bilinemez" ("kendinde şey") alanda Feuerbach gibi bir filozofa kaba materyalizmin biriktirebildiği o güne kadarki argümanlar kâfi gelmemektedir; ama öte yandan Feuerbach dönemine kadarki bilimsel gelişme, materyalist felsefeye sağlam bir temel sunmaktan uzaktır; ya da sunduğu kadarına Feuerbach ulaşamamaktadır. Ulaşabilseydi bilim için "kendinde şey"in bilinebilirliğinin esas olduğunu da bilecek, kendini idealizme bağlayan boşluktan kurtulmuş olacaktı.

Feuerbach idealizmden uzaklaşırken, maddi yaşamda bulduğu insanı nasıl kavrayacağına dair hazırlıklı değildir. Maddi hayat süreci içindeki somut insanı esas almak gerektiğini, tarihsel gelişimi bu insanla açıklamak zorunluluğunu görmektedir; ama aynı insanın maddi faaliyeti dışındaki faaliyetlerini de maddi ilişkileriyle açıklamak gerektiğini görmemektedir. Böyle olunca, insanın manevi dünyasını açıklayabilmek için, salt manevi ilişkiler ve bu ilişkilere de manevi bir tarihi gelişme aramaktadır.

Feuerbach'ın bu felsefi yaklaşımını iki ayrı noktadan görmemiz gerekiyor. Feuerbach, insanın manevi dünyasının o güne kadarki dile geliş biçimi olarak **din**'i, daha sonra yeniden dönmek için bir kenara bırakıyor; insanın özüne doğru yol alıyor, yani bir anlamda dini insana doğru indirgiyor; arkasından insanda bulduğu manevi özü, sevgi, aşk, bağlanma gibi değerleri ancak yeniden kurduğu bir din aracılığıyla bir tarihe kavuşturabileceğini düşünerek, denebilir ki üstünde durduğu materyalizmi "reddetmeden" dine geri dönüyor. Feuerbach'ı geriye doğru iten, onun, insanla insan arasındaki gerçek manevi ilişkileri **olduğu** gibi kabul etmekten korkması, bunları, içinde sürekli ve en tam olarak gerçekleşebilecekleri bir bağlantı içinde düşünmeye kendini mecbur hissetmesidir. Gerçi, insanla insan arasındaki ilişkileri, sınıf çatışmasına ve sınıf egemenliğine dayalı koşullarda, oldukları gibi "idealize" etme olanakları sınırlıdır; ama zaten yeteri kadar kısıtlı olan bu ilişkilerin manevi olanlarını bir din sistematiği içinde düşünmek çok daha kısıtlayıcıdır. Feuerbach manevi yanını maddi faaliyetinden ayırmakla yalıtılmış, hem kendi pratiğinden, hem de pratik tarihten yalıtılmış soyut bir insana ulaşmaktadır. Bu varsayım, insan olarak insandan daha yüksek bir **şeyi** varsaymak zorunda olduğu için son tahlilde idealizme

(Devamı 11. sayfada)

Sovyetler Birliği'nde Siyasi Reform

SBKP 19. Parti Kongresi Haziran ayı sonunda toplanarak perestroika hamlesinin ilk sonuçlarını görüştü, yeni perspektifler belirledi. Ülke ve toplum hayatını ilgilendiren tüm sorunların ele alındığı Parti Konferansı'nda siyasi yapıda öngörülen reform gündemin ağırlıklı bölümünü teşkil ediyordu. SBKP MK Genel Sekreteri Mikhail Gorbaçov'un Konferans açılışında sunduğu raporun bu konudaki değerlendirmelerinden bölümleri aşağıda yayınlıyoruz:

SİYASİ SİSTEMDE REFORM NEDEN GEREKLİDİR?

Bu işe hiç yoktan, sıfırdan başlamıyoruz. Ardımızda dünyanın ilk sosyalist demokrasisinin emsalsiz tecrübesi var. Sosyalizmin vücuda getirdiği halk iktidarı biçimleri ve yöntemleri, insanlığın sosyal ilerlemesi üzerinde derin etkide bulundu ve çağdaş siyasi kültürün parçası haline geldi. Emekçilerin iktidarı bizim ülkemizde doğdu; Sovyetler Cumhuriyeti'nde, işçilerin denetiminde, çalışma hakkı ve bireyin diğer temel sosyal haklarında, kadın ve erkeğin, uluslar ve milliyetlerin eşit haklarında somutlandı. Bir başka deyişle 20. yüzyılın demokratik başlangıçlarından pekçoğuna biz öncülük ettik.

O halde bugün siyasi sistemin köklü biçimde reformu görevi neden önümüzde duruyor? Her şeyden önce yoldaşlar şurası bir gerçek —ve bunu bugün kabul etmeliyiz— ki, Ekim Devrimi'nin sonucunda oluşan politik sistem belirli bir aşamada ciddi deformasyonlara uğradı. Bu, Stalin ve çevresindekilerin kadiri mutlak hale gelmesini, baskı tedbirleri dalgasını ve kanunsuzluğu mümkün kıldı. O yıllarda ortaya çıkan emirle yönetim yöntemlerinin toplumumuzun gelişiminin çeşitli yönleri üzerinde uğursuz bir etkisi oldu. Bugün de çektiğimiz güçlüklerden pek çoğunun kökleri o sisteme uzanıyor.

20. Parti Kongresi kararları parti ve devlet hayatında Leninist ilkelerin ihlalinin üstesinden gelme imkanlarını gösterdi. Ne ki bu imkanlar esas olarak sosyalist demokrasinin önemi yeterince değerlendirilmediği ve küçümsendiği için kullanılmadı. Bu durum kültle ilgili fenomenlerin nüksetmesine yolaçtı.

Mevcut politik sistem, bizi son onyıllarda ekonomik ve sosyal hayatta durağanlık fenomenlerinin artmasından koruyamaz olduğunu gösterdi ve o zamanlar girişilen reformları başarısızlığa mahkum etti. Ekonominin yönetimiyle ilgili fonksiyonlar artan biçimde parti siyasi önderliğinin elinde toplanırken, yürütme aygıtının rolü ölçüsüzce arttı. Çeşitli hükümet ve hükümet-dışı organlara seçilenlerin sayısı ülkenin yetişkin nüfusunun üçte birine ulaştı, ama aynı zamanda bunların kütlesi devlet ve toplum işlerinin yönetimine gerçekten katılımdan uzaklaştırıldılar.

Durağanlık döneminde, sayıları merkezi düzeyde yüz, cumhuriyetlerde sekizyüzü bulan bakanlık ve hükümet organlarını kapsayan yönetim mekanizması pratikte iradesini hem ekonomik hem de siyasi alanda dayatmaya başladı. Alınan kararların tatbikini yöneten bu organlar ve diğer idari yapılar oldu, neyin olup neyin olmayacağını bunların hareketi ya da hareketsizliği belirledi. Sovyetler —ve pek çok bakımdan parti organları da— yönetim birimlerinin çıkarcı baskısını kontrol edemez oldular. Kararları alan organın hareketinin sonuçlarıyla ilgili ekonomik sorumluluk taşımaması evrensel bir kural haline geldi.

Şekillenen politik sistemin bir diğer ciddi eksikliği toplum hayatının devlet tarafından fazlaca yönetilmesiydi. Sosyalizmde devletin görev ve fonksiyonlarının kapitalizmdekinden çok daha büyük alanı kapsadığı kesindir. Ne ki Marksizm-Leninizmin kurucularının izah ettikleri gibi, yönetim fonksiyonları tahakkümcü idare ve zorlamaya dayalı iktidarı güçlendirmek yoluyla değil, her şeyden önce demokratik faktörün rolünü artırarak ve geniş halk kesimlerini yönetime katarak genişletilmelidir.

Lenin'in sosyalist devletle ilgili "kelimenin tam anlamıyla devlet olmayan" bir devlet ya da hatta, giderek toplumsal özyönetime dönüşen bir "yarı-devlet" şeklindeki ünlü tanımını hatırlayalım. (Toplu Eserler, İng. c.24, s.25) Ne yazık ki Lenin'in ölümünden sonra teoride —ve bu nedenle pratikte de— ağır basan yaklaşım, devleti kelimenin "tam", yani eski anlamında ele alan bir yaklaşım oldu. Devlet düzenlemesi toplum faaliyetlerinin fazlasıyla geniş bir alanına yayıldı. Hayatın her yönünü detaylı merkezi planlama ve denetimle kuşatma eğilimi toplumu gerçek anlamda deli gömleğine soktu, halkın, toplumsal örgütlerin ve kolektiflerin insiyatifi üzerinde ciddi bir fren haline geldi. Bu, diğer sonuçların yanısıra, devlet organlarının halkın maddi ve manevi ihtiyaçlarını zamanında ve gereğince karşılamadaki kifayetsizliklerinden güç alan asalakların geliştiği bir "gölge" ekonomi ve kültürün ortaya çıkmasına yolaçtı.

Devlet yapılarının bürokratikleşmesi ve halkın sosyal yaratıcılığının zayıflamasıyla, toplum tek seçeneğe ve statik düşünmeye alışır oldu. Halkın sosyalist yönetiminin basitleştirilmiş, büyümesi duraklamış bir imajı belirdi ve halkın düşünüşünü etkilemeyi hâlâ sürdürüyor, iktidarın fiilen yönetimi halkın siyasi faaliyetiyle değil, her şeyden önce yürütme organlarıyla özdeşleştiriliyor.

Nihayet, mevcut siyasi sistem onyıllardır toplumsal hayatı kanun çerçevesinde örgütlemeye değil, esas olarak iradi direktif ve talimatların yürütülmesine uydu. Lafzen demokratik ilkelerin ilânı ve eylemde otoriter hareket; kürsüden halkın yönetimi üzerine yapılan teşvikler, pratikte ise volantarizm ve sübjektivizm; demokratik kurumlar üzerine ardı arkası kesilmeyen konuşmalar, fiiliyatta ise sosyalist

hayat tarzı standartlarını ayak altına alma, eleştiri ve glasnost eksikliği gibi olgular epeyce yaygın hale geldi ve toplum hayatında güçlü biçimde kök saldı.

Bu tür yöntemler için ödenen bedel ağır oldu: Kayıtsızlık, halkın sosyal faaliyetinde bir azalma, çalışan insanın toplumsal mülkiyet ve yönetime yabancılaşması. Perestroikanın ekonomik reform, sosyokültürel alanın gelişmesi, halka ülkede olan biten herşeye sahip çıkan bir ilginin aşılanması gibi temel problemlerin karşı karşıya bulunduğu, işte bu kemikleşmiş iktidar sistemi, onun emir ve baskı mekanizmasıdır.

1985 baharında, Parti sosyo-politik yapıların yenilenmesi için kararlı bir mücadele başlattı. Yeni bir ekonomik mekanizma giderek biçimleniyor. Sosyal ilişkilerin niteliği değişiyor. Perestroikanın yasal temeli pekiştiriliyor. Demokrasiyi ve glasnostu, tartışmayı ve tartışma yürütmeyi, birbirimize gerçeği söylemeyi öğreniyoruz. Bunlar elbette önemsiz şeyler değil.

Ne ki demokratikleşme süreçleri —merkezi ve yerel— yavaş gelişiyor. Bugün şunu cesaretle kabul etmeliyiz ki, siyasi sistem hareketsiz ve değişmeden kalırsa, perestroikanın görevlerinin üstesinden gelemeyiz.

Siyasi sistemin esaslı biçimde reformu sorununu ortaya atarken, her şeyden önce onun zamanın sınavından geçen, bugün de ihtiyaç duyduğumuz niteliklerinin hangileri olduğu ve bunun aksine, hangi niteliklerinin asgariye indirgenmesi ya da tümüyle giderilmesi gerektiği konusunda berrak bir kavrayıştan hareket etmeliyiz.

Bizce bu, aşağıdaki temel görevlerin başarılmasına hizmet etmelidir.

İlk olarak, milyonlarca ve milyonlarca insanı ülkenin yönetimine lafta değil, fiilen katmak için her şey yapılmalıdır.

İkincisi, toplumun kendini düzenleme ve yönetme süreçlerine azami fırsat verilmeli; yurttaşların, temsili hükümet organlarının, parti ve kamu örgütlerinin, çalışma kolektiflerinin insiyatifini tam olarak geliştirmenin şartları yaratılmalıdır.

Üçüncüsü, tüm sınıflar ve sosyal grupların çıkarları ve iradesinin serbestçe oluşumu ve ifadesi, bunların ahenkleştirilmesi ve Sovyet devletinin iç ve dış politikalarında gerçekleştirilmesi ile ilgili işleyiş düzenlenmelidir.

Dördüncüsü, her ulus ve milliyetin özgür gelişiminin daha ileriye gitmesinin, onların dostluk ve adil koşullarda işbirliğinin enternasyonalizm ilkeleri temelinde güçlendirilmesinin koşulları yaratılmalıdır.

Beşincisi, sosyalist yasallık, kanun ve düzen, yetki gaspı ya da suistimaline hiçbir imkân vermeyecek, bürokrasi ve formalizme etkili biçimde karşı koyacak şekilde ve yurttaşların anayasal hak ve özgürlüklerinin korunmasını, aynı zamanda onların topluma ve devlete karşı görevlerinin yerine getirilmesini, emin şekilde teminat altına almak üzere esaslı biçimde güçlendirilmelidir.

Altıncısı, komünist partisinin toplumun siyasi öncüsü olarak rolü ile, Sovyet devletinin halkın iktidar aygıtı olarak rolüne ilişkin Leninist kavrama uygun biçimde parti ve devlet organlarının fonksiyonları arasında kesin bir sınır çizilmelidir.

Nihayet, **yedinci olarak**, siyasi sistemin değişen iç ve dış koşulları göz önünde tutarak zamanında kendisini yenilemesini sağlayacak, etkili bir mekanizma; hayatın tüm alanlarına sosyalist demokrasi ve özyönetim ilkelerini artan bir gayretle geliştirip sokabilen bir sistem oluşturulmalıdır.

* * *

Gorbaçov raporun ideolojik çalışmayla ilgili son bölümlerinde ise şu değerlendirmelerde bulundu:

Yoldaşlar, MK Şubat 1988 Plenumu, ideolojimizi köklü ekonomik reform, parti hayatı ve toplumun demokratikleştirilmesi ile aynı doğrultuda yenilemek hedefini koydu. Bu, perestroika hamlesinde partinin ideolojik çalışmaya atfettiği aktif rolü vurgulamıştır.

Yaratıcı Marksizm-Leninizm'in ilkelerinden ayrılmalar geride üzücü yara izleri bıraktı. İdeolojinin teorik düzeyi düştü. Propaganda çoğu zaman hayatın gerçekliklerinden uzaktı. Esasen ideolojik çalışma sosyalizme ilişkin dogmatik nosyonlara hizmet etmeye yöneltilmişti. Etraftaki gerçeklikleri artık eleştirmez oldu ve böylece durağanlık öğelerini himaye etti. Propaganda hayatın yakıcı sorunlarında tereddüt gösterdi, içi boş hitabet ve boş övgüye dönüştü ve tamamen âdet kabilinden bir iş haline geldi. Entelektüel insiyatifin kaybı, dogmatizm, sözle eylem arasındaki kopukluk partinin ideolojik etkisinin azalması sonucunu getirdi.

Geçen üç yılda toplumsal bilincin gelişmesi için yoğun bir çalışma dikkati çekti. Hayatımızın tüm alanlarında işlerin ne durumda olduğu üzerinde açık sözlü bir eleştirel tartışma oldu. Uzun yıllardır, onlarca yıldır demeliyim, ilk kez kendimize yalnızca samimiyetle ve önyargısızca değil, aynı zamanda gelişmemizin tüm yönleriyle de bağlantılı olarak baktık.

Menfaat yerine gerçeğin araştırılmasına yeniden öncelik verildi. Zamana uyan geçici işler yerine cesur objektif araştırma yeniden değer kazandı. Gelecekte herkesin uyacağı öğretici bir sonuca varıldı: Hayatın hakikati olmaksızın, bilimsel gerçekler ve sanatsal buluşlar olmaksızın tam ve çok yönlü bir manevi hayat olamaz, gerçekten sonuç alıcı ve militan ideolojik çalışma olamaz.

Parti bu yaklaşımın doğru olduğuna emindir. Glasnostu, demokrasiyi ve fikirlerde sosyalist bir çoğulculuğu geliştirme yönündeki devrimci girişiminden emindir. Ne ki, manevi arınma, temellendirilmiş eleştiri ve değersiz geçmişle ilgiyi kesmek suretiyle baştan başa yenilenmiş bir toplumun bir gecede, kendiliğinden ortaya çıkacağını düşünmek naiflik olur. Hayır, bilinç ve pratiğin diyalektiği ölçülemeyecek derecede daha karmaşıktır. İdeolojik çalışmanın etkisi belirleyici bir ölçüde somut siyasi, örgütsel, sosyal ve ekonomik koşullara bağlıdır.

Bugün kayıtsızlık ve yabancılaşma durumunun üstesinden gelmek üzere toplumun bilincini harekete geçirmiş bulunuyoruz. Şimdi mesele şudur: Bu harekete geçirilen bilinç nereye gidecek,

kamuoyu hangi istikamete yönelecek? Bu ya perestroika davasına hizmet edecek ve yapıcı çabaları artırma yoluna yönelecek, ya da yeni görevlerin karmaşıklığı ve olağandışılığı karşısında, tutkulara ve duygulara yenilerek, yüzeysel cazip hedefleri benimseyerek ve çeşitli kampanyalardan ibaret kalarak geri duracak. Veya hayatın cilvelerini lanetleyip, durağanlık dönemlerini yeğleyenlerin hoşuna gideceği gibi hareketsiz kalacak.

İlerleyebilmenin yalnızca tek bir yolu olduğu kesindir: Perestroika ve yenilenme yolu. Parti, toplumsal bilincin kendisini demokratikleşme ve glasnost temelinde şekillendirmesi için ve bunu yapıcı çabaya yöneltmek üzere tüm kaynaklarını kullanacaktır.

Yenilenmenin teminatlara ihtiyacı var. Korunması gerekiyor. Bu güvenceler köklü ekonomik reformun istikrarla uygulanması, siyasi sistemde reform yapılması yoluyla ve toplumsal bilinç, manevi ve ideolojik hayat alanlarında da yaratılmalı ve güçlendirilmelidir.

Son yıllarda pek çok üzücü, hatta trajik şeylerden söz edildiğine kuşku yok. Bunlar acı, ıstırap, hayal kırıklığı ve anlaşmazlık yaratabilir. Elbette bunları bilmemek çok daha kolay olurdu. Ama böyle bir yaklaşım bir devrimci bilince, bir yurttaş tavrına, cesaret ve yüksek sorumluluk duygusuna yol açamaz, oysa perestroikanın başarısını istiyorsak bunlar temel önemdedir. Partinin geçmişi cesaretle eleştirel biçimde gözden geçirmesinin, tarihle ilgili hakikati yenilemesinin, haksız siyasi suçlamaların ve kanun ihlallerinin kurbanı olanları rehabilite etmesinin nedeni budur ve bu çaba sürdürülmelidir.

Kaçınmak isteyebileceğimiz hiç bir konu olmamalıdır. Umursamaz davranmayacağımız konusunda hiç bir kuşku olmamalıdır. Söz konusu olan partimizin onuru, bilincimiz, Lenin'in partisinin entellektüel değerleridir.

Hakikate ulaşmak ne basit, ne de kolaydır, ne ki ideolojik rahatlık arayan, hakikati elinin altında tuttuğuna ve hergün bunun için çalışmasının gerekmediğine inanan, hakikati heybeden kolayca bulup çıkaran bir parti, böyle bir parti manevi ve ahlaki otoritesini, devrimci karakterini ve toplumun siyasi öncüsü olma yeteneğini kaybetme riski ile karşı karşıyadır.

Toplum bilincimiz ve genel olarak Sovyet yurttaşları pekçok mükemmel niteliklere sahiptir. Bu tamamen doğrudur. Yine de bugün halkın insiyatifini, özgüveni, yeniye doğru canlı bir ilgi ve talebi samimiyetle geliştirmek ihtiyacından sözediyoruz. Bu olmazsa perestroikanın yeni hedeflerine ulaşamayacağız. Bu nitelikler ancak hayatın demokratik biçimlerine dayandıklarında geliştirilebilir.

Perestroika glasnostu en öne çıkarmıştır. Glasnost en çeşitli biçimlerde, idari ve toplumsal örgütlerin çalışmasında, bilimsel ve diğer konferanslarda, yurttaşların toplantılarında uygulanıyor. Basın-yayın organları bugün kamuoyunun güçlü bir tercümanıdır. Tarihî hakikati, adaleti yerine getirmek, eksik ve hataları eleştirmek, perestroika tecrübesini yaygınlaştırmak ve halkın yeni doğrultuda, yaratıcılıkla, amaçlı biçimde düşünme ve hareket etme yeteneğini geliştirmek üzere pekçok şey yaptılar.

Ama daha ileri gitmeliyiz. Yeni nitelikte bir parti basınına ihtiyacımız var. Parti basınının siyasi eğitici olarak rolü, örgütleyici rolü yeni bir nitelik kazanmalıdır. (...)

Glasnost iç ve uluslararası politikayla ilgili tüm sorunlarda, bir fikir çokluğunu, farklı bakış açılarının serbestçe ortaya konmasını ve tartışmayı gerektiriyor. Böyle yaklaşılmadığı taktirde, glasnost sosyal rolünü yerine getiremez, halkın ve sosyalizmin çıkarlarına hizmet edemez.

Ancak demokrasinin diğer özellikleri gibi glasnost da yüksek bir sorumluluk duygusunu gerektirmektedir. Glasnost, fikirler üzerinde herhangi bir şekilde tekel iddiası ile, reddettiklerimizin yerine yeni dogmaların dayatılması ile bağdaşamaz. Glasnost grup çıkarları ile, hele gerçeklerin herhangi bir biçimde tahrif edilmesiyle ve kişisel hesaplaşmalarla bağdaşamaz.

Eleştiriye hedef olmuş kişileri özünde o eleştiriye cevap verme fırsatından mahrum etmek demokrasiye fazlasıyla aykırıdır. Glasnost bu değildir! Tartışmaların, toplantıların ve televizyon ekranının kavga veya hakaret için, sövüp saymak için kullanılmasına hiç bir şekilde izin verilemez. (...)

Perestroikanın şimdiki aşamasında Parti'nin siyasi faaliyetinin bir ideolojik yönü daha var. Bugün hakikatin ve adaletin yerine getirilmesine, sosyalist ideoloji ve pratiği deforme eden herşeyin reddedilmesine, klişe ve dogmaların yokedilmesine tepki olarak, bazı insanlar bunun sosyalizmin ilkeleri ve dayanaklarının kemirilmesi, onun tarihinin yerilmesi olduğu görüşündeler. Bunu kabul edemeyiz, yoldaşlar. Asla kabul edemeyiz! Perestroikanın dogmatizm ve muhafazakârlık kayalarına, herhangi birilerinin peşin hükümleri ve şahsî ihtiraslarına çarparak çökmesine izin vermeye hakkımız yok. Sözkonusu olan ülkenin geleceği, sosyalizmin geleceğidir. Durumun ciddiyetini henüz kavramamış olanlara anlatmak görevimizdir. Bu en temel konuda tavizden hiçbir şekilde söz edilemez.

Burada, bütün açıklığıyla şunu söylemek istiyorum: Tüm gerçek sosyalist değerleri geliştirmeyi ve devrimci teoriyi, sosyalizmin çehresini çarpıtan her şeyi kararlılıkla bertaraf etmeyi sürdüreceğiz.

Fırtınalı ve ateşli tartışmalar önemli, memnun edici ve ilham verici bir noktayı açığa çıkardı. Pekçok sınavdan, pekçok etkileyici durum ve trajik değişikliklerden sonra, halkımızın 1917'de sosyalizm lehine yaptığı tarihi seçimin doğruluğu bir kere daha onaylandı.

Etrafınıza bakın: Şimdi herkes ne düşünüyorsa ve söylemek istediği ne varsa söylüyor. Fikirlerde, yargılarda ve duygulardaki bu çeşitlilik toplum hayatında önceden görülmedik derecede ve pek çok değişik biçimde ifade buluyor. Olan nedir? Son zamanlarda işittiğimiz sert eleştirilere rağmen gösteriş ve sahtelikten uzak olarak söyleyebiliriz ki, Sovyet halkı perestroika sürecinde seçimini bir kere daha sosyalizmden yana yaptığını kararlılıkla göstermiştir. ■

(Moscow News, 27 / 88'den Almancasıyla karşılaştırmalı çeviridir.)

NASIL BİR PARTİ?

(5. sayfadan devam)

karşı çıkarak, sosyalizmi maceraya sürüklemek isteyen Troçki ile, Ekim Devrimi arifesinde devrimi ihbar eden Kamanev ve Zinoviev'le hayatının sonuna kadar aynı parti yönetiminde olmuştur, ilh.)

Türkiye'de Marksist solun mümkün olduğunca en geniş kesimleri ve fertlerinin tek bir örgütsel birlik ve ahenk içinde birleşmeleri kuşkusuz ki, içinde pek çok zorluğu taşıyan bir süreç sonucunda gerçekleşecektir. Ama bu zorlukları yenmenin birinci koşulu, geçmişin olumsuz anlayışlarını, alışkanlıklarını ve davranışlarını yenmek ve aynı zamanda parti içi düşünce çeşitliliğini, fakat çeşitliliğin uyumunu, birarada bulunmasını gözetmektir.

Üstelik dünya pratiğinde yepyeni bir şey önerdiğimiz kanısında da değiliz. Biraz önce Lenin'den verdiğimiz örneği düne ait saysak bile, günümüzde Meksika örneğini hatırlamakta yarar vardır. Meksika'da 70'li yılların sonunda önce 5 parti birleşmiştir, bu parti yakınlarda kendi dışındaki daha bir çok partiyle birleşip, birlik sürecini genişletmiştir. Bu demektir ki, Meksikalı Marksistler de 10 yıldır bizim burada öngördüğümüz türden bir parti çalışması ve anlayışı içindedirler.

Şu noktayı vurgulayalım ki, burada özetlediğimiz parti anlayışını sadece ülkemizin özgül koşullarından çıkmış olan ve bölünmeyi sona erdirip, birliği ve tekleşmeyi sağlayacak olan bir yol olarak, geçici koşulların ürünü olarak görmemekteyiz. İşçi sınıfı partisi anlayışının bu olması, öngördüğümüz partinin —tekleşme süreci tümüyle sona erdikten sonra da— aynı yapıda bir parti olması gerektiğini savunuyoruz.

Son olarak en önemli noktanın altını çizelim: İşçi sınıfı partisi hangi örgütsel yapılar, işleyiş mekanizmaları içinde olursa olsun, onun **biricik varoluş nedeni** partinin ideolojik bağımsızlığıdır, bu ideolojik bağımsızlığın güvencesi ise örgütsel bağımsızlıktır, işçi sınıfının ve en geniş yığınların iktidar mücadelesini binbir zorluktan geçerek hedefe ulaştırmaya yetenekli bir partidir. ■

HEGEL-FEUERBACH-MARKSİZM

(7. sayfadan devam)

boyun eğmek anlamına gelmektedir.

Doğaya ve insanlığa sarılmak gibi gerçekten güçlü bir çıkış enerjisine, sağlam bir depara sahip olmasına, bunlarla da idealist Alman felsefesinden kopmayı başarmasına rağmen Feuerbach düşüncesini sonunda verimsiz ve iktidarsız kılan, "öldüresiye nefret ettiği soyutlama alanından çıkıp yaşayan gerçeklik alanına geçmeyi hiç bir zaman becerememiş" olmasıdır. Feuerbach'ın atmadığı bu adımı atmak, "gerçek insanın ve onun tarihsel gelişiminin bilimini koymak", başka bir ifadeyle "Feuerbach'ın görüşünü Feuerbach'ın da ötesinde geliştirme işi" Marx tarafından üstlenilmiş, esas itibariyla da "Kutsal Aile"de yerine getirilmiştir.

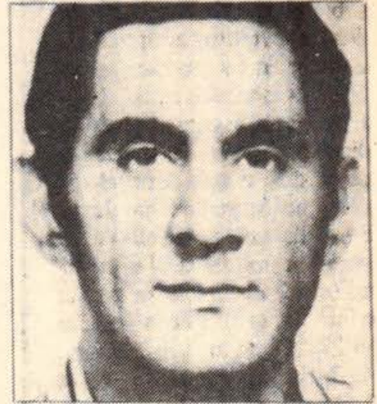
Bu duruma göre Feuerbach'ı Marksist felsefenin parçası ve öncülü saymamak gerekir. Ama felsefe tarihinde, akımları ayırdeden temel epistomoljik ölçüler bakımından Feuerbach'ı, Marx ve Engels'in cephesinde görmek gerekir. Çünkü, tarihsel gelişmenin **nedensel** bağlantılarıyla ilgili açıklamalarda, ulaşılan kesinlik derecesi ya da bu açıklamaların matematik formüllerle ifade edilemediği değil, bu nedensel bağlantı konusunda bilgimizin kaynağının nesnel doğa yasaları mı, yoksa insan zihninin yetkinlikleri mi, yani zihnin bir takım "ön hakikatleri" kavramaktaki yaradılıştan gelme yetisi vb. olup olmadığıdır esas olan. Feuerbach, bütün hayat süreçlerinin bilinebilirliğinden yola çıkmış, fakat tarihsel devinimin sırrını veren somut insana ve onun hem etken, hem edilgen olduğu maddi hayatın pratiğine ulaşamadığı için de, skolastiğe yuvarlanmıştır.

Engels'in kitabı, Feuerbach düşüncesini açıklarken Marksist felsefenin de özlü bir açıklaması haline gelir. ■

İran'da İdamlar Durdurulmalı

Humeyni rejimi İran halkının seçkin evlatlarını katletmeye devam ediyor. Beş yılı aşkın süredir hapiste bulunan TUDEH Merkez Komitesi Yürütme Kurulu üyesi ve Azerbaycan Demokrat Fırkası 2. Sekreteri Anuşirvan İbrahim geçtiğimiz günlerde idam edildi. 1982'deki tutuklamaların ardından tüm merkez komite üyeleri hakkında idam kararları verilmişti. Hapishanede açlık grevlerine öncülük ettiği gerekçesiyle ve ağır işkencelerden sonra katledilen Anuşirvan İbrahim 61 yaşındaydı. Ağabeyi Feridun İbrahim de 1946 Azerbaycan olaylarından sonra Şah tarafından idam ettirilmiş seçkin bir savaşçıydı.

Anuşirvan İbrahim'in idamından önce İran Halkının Fedayileri (Çoğunluk) Örgütünün Merkez Komite üyesi ve Politbüro yedek üyesi Anuşirvan Lütfi de

Anuşirvan Lütfi de katledilmişti

beş yıldır hapiste tutulduktan ve işkenceden geçirildikten sonra idam edildi. Cinayetler uluslararası kamuoyunda bir kere daha nefretle kınandı.

Başta komünistler olmak üzere gerici rejimin zindanlarındaki çok sayıda savaşçı idam tehdidi ile karşı karşıya bulunuyor.

Nagorny Karabağ ile İlgili Karar

SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu 18 Temmuz günü yaptığı toplantıda Nagorny Karabağ ile ilgili başvuruları değerlendirdi ve oybirliği ile aşağıdaki kararı aldı:

1. Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Yüksek Sovyeti'nin Nagorny Karabağ Özerk Bölgesinin Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne bağlanması dileğiyle verdiği 15 Haziran 1988 tarihli dilekçesini görüşen SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, Nagorny Karabağ Özerk Bölgesi Halk Temsilcileri Sovyeti'nin yaptığı bir başvuru ve Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin Nagorny Karabağ Özerk Bölgesinin Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne verilmesinin kabul edilemeyeceğine dair aldığı 17 Haziran 1988 tarihli karar nedeniyle sınırların ve Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ile Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti arasında anayasal olarak tespit edilmiş ulusal-bölgesel düzenlemenin değiştirilmesinin mümkün olmadığı sonucuna varmıştır.

SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, bu kararı, SSCB Anayasası'nın bir Birlik Cumhuriyeti'nin toprağının onun onayı olmaksızın değiştirilemeyeceğini öngören hükmünden (78. madde) hareketle almıştır. Başka bir karar, her iki cumhuriyet halklarının temel çıkarlarına aykırı olabilir ve bu bölgedeki uluslar arasındaki ilişkilere ciddi zararlar verebilir.

SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, parti örgütlerinin ve Sovyet kuruluşlarının önderliğindeki Sovyet iktidarı yıllarında Nagorny Karabağ'daki emekçilerin ekonomi, bilim ve toplumsal hayatın diğer alanlarındaki gelişmede, Leninist milliyetler politikasının hayata geçirilmesi temelinde dikkate değer başarılar kazandıklarını tespit etmektedir.

Öte yandan, özerk bölgedeki Ermeni halkının ulusal çıkarlarıyla, özellikle kültür, eğitim ve kadro politikasıyla ilgili birçok sorun uzun süre çözümsüz kaldı. Özerk bölgenin anayasal hakları zedelendi. Tüm bu olumsuz görünümler zamanında bertaraf edilmedi, aksine daha da fazlalaştı. Azerbaycan SSC, Ermenistan SSC ve Nagorny Karabağ Özerk Bölgesi iktidar organları ortaya çıkan duruma yüzeysel olarak yaklaştılar; bu bölgedeki mevcut ulusal-bölgesel düzenlemenin gözden geçirilmesini talep eden temelsiz çağrıların politik tehlikesini göremediler ve pasif, bekleyici bir tavır içine girdiler. Cumhuriyetlerdeki durum vahimleşti, ekonomi, Ermeni ve Azeri halkları arasındaki ulusal ilişkiler büyük zarar gördü. Tüm bunlar ülkemiz emekçileri tarafından haklı olarak mahkum edildiler.

Nagorny Karabağ'da ortaya çıkan durumu temizlemek ve ciddi eksiklikleri gidermek için SBKP MK, SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu ve SSCB Bakanlar Kurulu'nun kararlarıyla Nagorny Karabağ Özerk Bölgesinin ekonomik ve kültürel olarak daha da gelişmesini sağlamayı, bu bölgenin emekçilerinin refahını yükseltmeyi, sosyalist yasallığı ve kamu düzenini sağlamlaştırmayı, Azerbaycan SSC ve Ermenistan SSC halklarının dostluk ve işbirliği ruhunda eğitilmesini hedefleyen ciddi tedbirler alındı. Nagorny Karabağ Özerk Bölgesinin Ermenistan SSC ile bağlarının oluşturulması için gerekli şartlar yaratıldı. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, alınan kararların Azerbaycan SSC ve Ermenistan SSC temsilcileriyle sıkı işbirliği yaparak kesinlikle yerine getirilmesini sağlamak amacıyla kendi temsilcilerini Nagorny Karabağ'a göndermeyi gerekli görmektedir.

2. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, Ermeni ve Azeri halkları arasındaki iyi ve kardeşçe ilişkilerin yeniden kurulması için Azerbaycan ve Ermenistan SSC emekçilerini, parti ve devlet organlarını olanca çabayı göstermeye çağırır.

SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, SSCB Bakanlar Kurulu, Azerbaycan SSC ve Ermenistan SSC Halk Temsilcileri Sovyeti ile bunların icra ve karar organlarını, Ermenistan, Nagorny Karabağ ve Azerbaycan'ın diğer bölgelerindeki durumun normalleşmesi, iş disiplininin pekişmesi ve SSCB Anayasası ile Sovyet yasalarına kesinlikle uyulmasının sağlanması ve ulusal nefreti azdırmaya yönelik her türlü eylemin, keza demokratik hakları antidemokratik amaçlarla istismar etme denemelerinin kesin olarak önünün alınması için gerekli tedbirleri almakla görevlendirir.

SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu oturumunda bu konuyla bağlantılı olarak gündeme gelen sorunların incelenmesinin, Milliyetler Sovyeti'nin bu iş için oluşturulmuş bir komisyonuna aktarılması amaca uygun görülmektedir. Bu komisyon, SSCB Yüksek Sovyeti Prezidyumu'na tekliflerini hazır olur olmaz müzakere edilmek üzere sunacaktır.

3. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, SBKP XIX. Parti Konferansı tarafından toplumumuzun devrimci yenilenme sürecinin derinleştirilmesi, bu arada uluslar arasındaki ilişkilerin daha da konsolide edilmesi ve geliştirilmesi üzerine koyduğu yeni görevleri dikkate alarak, tüm Birlik ve Özerk Cumhuriyet Yüksek Sovyetleri Prezidyumlarının ve yerel Halk Temsilcileri Sovyetlerinin tüm Sovyet insanlarının enternasyonalizm ilkesi temelinde dostluk ve eşit haklara dayalı işbirliğinin pekiştirilmesi sorununu sürekli gözönünde tutmalarını, özellikle önemli görmektedir.

Her Sovyet insanının ülkenin her bölgesinde milliyetinden bağımsız olarak kendini tüm haklara sahip bir yurttaş olarak hissetmesi için özen gösterilmelidir. Uluslar arasındaki ilişkilerde ortaya çıkan sorunlar, hem ulus ya da halk topluluğunun, hem de sosyalist ülkemizin tümünün çıkarlarına azami dikkat gösterilerek zamanında çözülmelidir.

SSCB Yüksek Sovyet
Prezidyum Başkanı
A.Gromiko

SSCB Yüksek Sovyet
Prezidyum Sekreteri
T.Meteşaşvili

kitle YAZIŞMA ADRESİ: Postfach 10 13 46 • 4100 Duisburg 1 • F.Almanya • Fiyatı: 50 T.L.